

Blik op de Ardennen

TOERISME BELGISCH LUXEMBURG



TE WINNEN!
6 MENUS
"BIB GOURMAND"

Op de ARDENSE
WATEREN

DOSSIER

De AMBACHTEN van het BOEK in REDU

De ARDENNEN in GROEP, super tof!

Probeer eens NORDIC WALKING!

regardsdardenne@ftlb.be
abonnement.ra@ftlb.be

Adres van de redactie:

Regards d'Ardenne c/o FTLB
quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne
regardsdardenne@ftlb.be
Officieel orgaan van de Toeristische
federatie van Belgisch Luxemburg VZW
(FTLB) - Koninklijke maatschappij
Tel.: +32 (0)84 41 10 11
Fax: +32 (0)84 41 04 39
info@ftlb.be

Verantwoordelijk uitgever:

Sabine Vandermeulen
Directeur FTLB - Quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne
N° ISSN: 2294.4214

Voorzitter: Bernard Moinet

Hoofdredactrice: Anne Segers
regardsdardenne@ftlb.be

Redactiecomité:

Directiecomité van de FTLB

Auteurs:

P. Ghislain, F. Lutgen, F. Lardot, E. Batter,
R. Oorschot, P. Willems, J. Polet, B. Petit

Redactiesecretaris: J. Polet

Lay-out: A. Segers, G. Bissot

Verantwoordelijke voor de advertenties:

Rita Dupont - r.dupont@ftlb.be

Abonnementendienst:

Bertrand Petit
abonnement.ra@ftlb.be

Vertaling: Lingua T - FTLB/ R. Oorschot

Oplage: 10.000 exemplaren
Gratis behalve verzendkosten

Druk: Excelle Print

Blik op de Ardennen draagt zorg voor het
milieu. Het magazine is gedrukt op papier
dat afkomstig is van duurzaam beheerde
bossen (PEFC) en van gecontroleerde en
gecertificeerde loten.

Voor de artikels is enkel hun auteur aansprakelijk. Reproductie, zelfs gedeeltelijk, van artikels en illustraties die in Blik op de Ardennen verschenen, is verboden behoudens voorafgaand akkoord van de redactie.

Met de steun van
de Provincie Luxemburg



© Foto's covers:

Cover 1: Pack and Raft
Cover 4: Aerodroom van Saint-Hubert,
De Mooiste Dorpen van Wallonië
Prov.Lux./J. Cornerotte

Blik op de Ardennen is **gratis te verkrijgen** in de verschillende toeristische centra van Belgisch Luxemburg. Tegen betaling van de verzendingskosten (voor 4 nummers: 5€/België - 15€/buitenland) **krijgt u het magazine elk trimester in de bus**. Eerder uitgegeven nummers kan u **gratis downloaden** op onze website www.luxembourg-belge.be

Blijf op de hoogte en beleef Belgisch Luxemburg elke dag



/blik-ardennen.luxembourg-belge.be



www.luxembourg-belge.be



/Belgisch Luxemburg



/Belgisch Luxemburg

INHOUD

- 4
Patchwork
- 8
Mijn Ardennen
Ontmoeting met de **famille Boreux**
- 12
Op ontdekking in de natuur
Welzijn: de **natuur** als **therapie**.
- 20
De Ardennen anders
De Ardennen in groep, super tof!
- 28
Er even helemaal uit
Op ontdekking van het **Ardenne Nordic Park**

BLIKVANGER

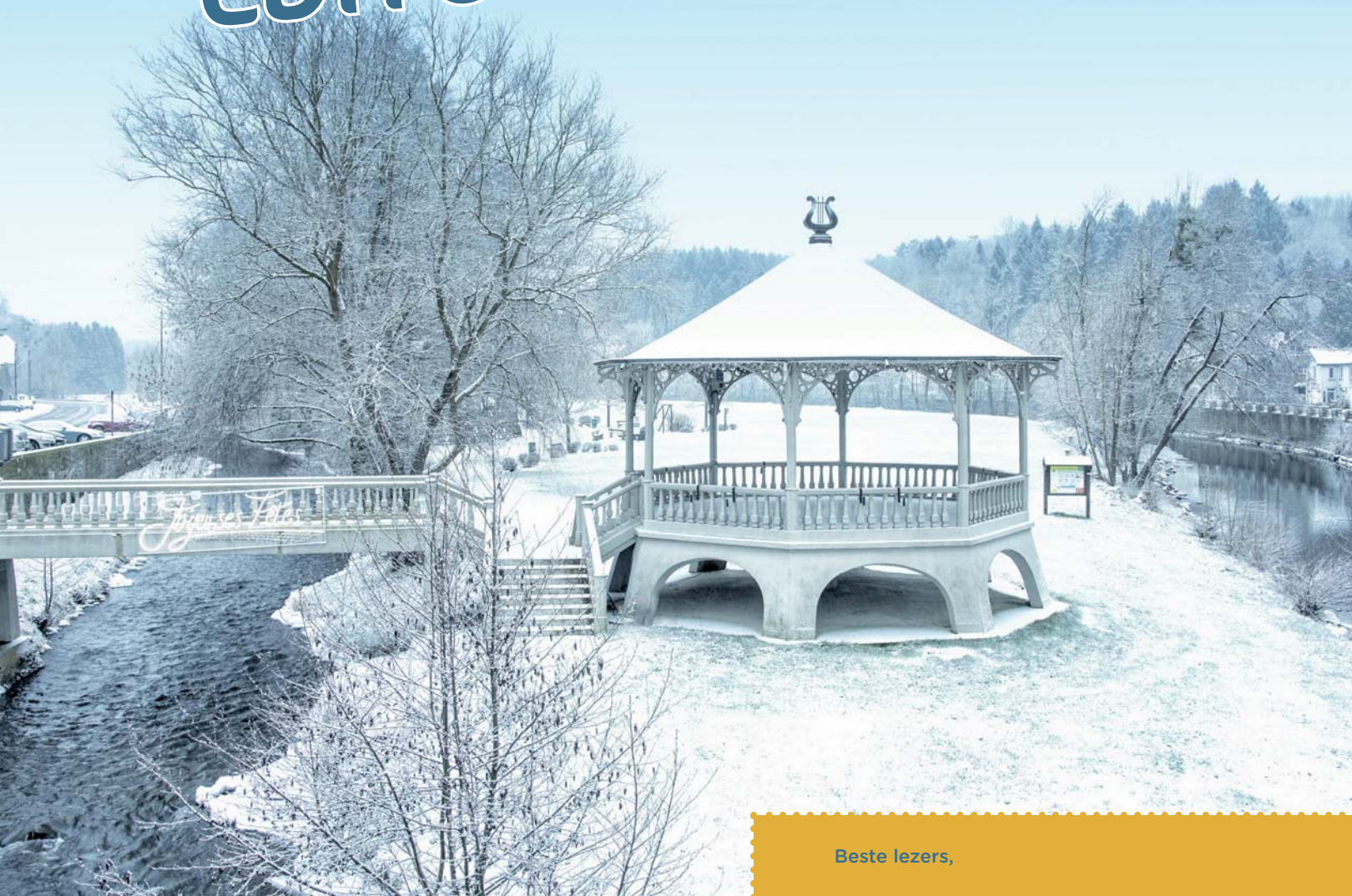
- 34
Blik van de jongeren
Op de Ardense wateren
- 36 De Vallei van de Ourthe per kano
- 40 "Into the Wild" met de packraft
- 42 "De Semois is de wildste"
- 44 Jean-Pierre Burny, wereldkampioen kajakvaren
- 46 Regels voor natuurbewoud

- 48
Ardens vakmanschap
Redu en de **beroepen van het boek**

- 56
De Ardennen voor fijnproevers
Bib Gourmand: drie 'nieuwkomertjes' in Belgisch Luxemburg

- 62
Het Ardens geheugen
De '**maisons du comité**', overblijfselen van WO I

EDITO



WIST U DAT DE CITROENVLINDER ÉÉN VAN DE VLINDERS IS DIE HET LANGST LEEFT IN HET IMAGOSTADIUM (volwassen)? HIJ KAN BIJNA EEN HEEL JAAR LANG LEVEN.

© Jérémie Dansart - Dicht bij het bruggetje over de "Vieilles Roches"-beek in Suxy

Beste lezers,

Deze foto van de kiosk van Hotton is prachtig, maar doet ons toch niet vergeten dat de mooie dagen eraan komen! Het bewijs wordt geleverd door deze boodschapper van de lente die 'gevat' werd in Suxy. De citroenvlinder (*Gonepteryx rhamni*) is inderdaad een van de eerste vlinders die in onze tuinen komt dwarrelen. Het wezentje is heel wat discreter dan de kraanvogels die deze dagen massaal opduiken, maar het is wel degelijk ook terug.

Kijk goed uit de ogen, bewonder, glimlach ... en beweeg!

De redactie

UW FOTO'S IN DE KIJKER

Wij publiceren enkele foto's die gepost werden op onze Facebook pagina. Hierboven, de "best of" van de redactie. Hartelijk dank aan Joëlle Henry en Jérémie Dansart. **Ze krijgen het magazine 1 jaar lang gratis thuis opgestuurd!**



BRENG ONS EEN
BEZOEK ...

De toeristische federatie promoot Belgisch Luxemburg op verschillende beurzen en salons. De gelegenheid om uw volgende uitstap te plannen.

- 25>26/03: **Fijnproeversmarkt** (La Paix-Dieu / Amay)
- 29/03: **Toerismevakbeurs** (Libramont)
- 15>17/04: **Wallonie Equestre Event** (WEX - Marche-en-Famenne)
- 29>30/04: **Sport Freizeit Reisen** (Messepark / Trier - Duitsland)
- 25>28/05: **Oostende voor Anker** (Oostende)

DE BLOG

Blik op de Ardennen is niet alleen een trimestrieel magazine maar ook een blog met extra's uit het magazine, exclusieve onderwerpen, wedstrijden (zie hiernaast) en video's. Dit kon u er de laatste maanden op lezen:

- Winterse recepten van Belgisch Luxemburg
- Winter in de Ardennen? 9 goede tips om volop te genieten!
- De Ardennen voor iedereen
- Ardense wintertradities
- De heksen van de Ardennen

En waarom zou u zelf niet vertellen over uw eigen favoriete belevingen en op die manier "ambassadeur" van Belgisch Luxemburg worden? Afspraak op <http://blik-ardennen.luxembourg-belge.be>

NIEUWE PUBLICATIES van de Toeristische federatie van Belgisch Luxemburg

Welkom in de Ardennen

De algemene informatiebrochure is bedoeld als volledig overzicht om vooraf te doorbladeren voor elk bezoek of verblijf in Belgisch Luxemburg. Deze nieuwe brochure met een vernieuwd design en een bijgewerkte inhoud werd uitgedacht om uw verwachtingen in te lossen en uw zoekwerk makkelijker te maken. Een prima manier om uw verblijf of uw uitstap in één van onze negen gastvrije streken te plannen.



Campingkaart

Op deze kaart staan de 64 campings die lid zijn van onze Federatie, met telkens alle inlichtingen over hun staanplaatsen, hun uitrusting en de huurmogelijkheden. U vindt ook andere praktische info, zoals de RAVeL-routes (voor de zachte weggebruiker), de toeristische infopunten, ...



PUBLICATIES GRATIS
VERKRIJGBAAR BIJ DE FTLB:

info@ftlb.be
www.luxembourg-belge.be

WIJ VERWENNEN U!

Onze trouwe lezers worden beloond ... heel het jaar door zijn er mooie prijzen te winnen op onze website of op onze blog.

Dit zijn de winnaars van vorig trimester:

- **1 gezinsticket voor het Museum van de Gaume - Virton**
Sylvie Bertaux (Mussy-la-Ville), Danny Dondt (Bouge), Raphael Henry (Villers-devant-Orval), Jean-Louis Leveling (Arlon), Liv Verstockt (Lier)
- **2 tickets voor het Hertogelijk Museum - Bouillon**
Maxime Dussong (Aye), Jean-Claude Degée (Dalhem), Arnaud Verdin (Hermonville / France), Michel Perignon (Huy), Philippe Preaux (Labuissière), Mark Godderie (Ninove), Coba Bunt (Opheusden / Nederland), Sylvie Wattier (Quaregnon), Josiane André (Vielsalm), Brigitte Irkhine (Chaumont-Gistoux),
- **1 boek "Pierre Rousseau ou l'école d'un journalisme éclairé"**
Michel Vanhoeke (Brussel), Chantal Janssen (Jalhay), Carine Masset (Liège), Jean-Claude Dedenon (Mondelange / France), Michelle Brasseur (Nivelles), Jean-Claude Vanhoeke (Verviers)

GROTE WEDSTRIJD Win een verblijf in Belgisch Luxemburg

Doe tegen uiterlijk 15 mei mee aan onze grote wedstrijd op **www.luxembourg-belge.be** en waag zo uw kans om een verblijf te winnen. Er zijn drie prijzen:

- **EEN WEEKEND "SOYOUZ MISSIE" IN HET EURO SPACE CENTER** met een waarde van 400 € (geldig voor een gezin van vier) met ruimteactiviteiten, zoals simulatoren testen, oefeningen aan de gewichtsloosheidsmuur, een bezoekje aan het planetarium, microraketten bouwen, ...
- **EEN "BRANDSPORT ADVENTURE" ARRANGEMENT** In Mierchamps, met een waarde van 300 €, bestaande uit de overnachting in de Auberge La Laiterie of sport-/natuuractiviteiten (kajak, rafting, MTB, rotsklimmen, abseilen, tochten te paard ...).
- **EEN BON VAN 500 € VOOR "LA PETITE MERVEILLE"** in Durbuy. In mindering te brengen van de prijs voor een verblijf van een week in een vakantiewoning of -chalet voor groepen en families (van 7 tot 63 personen).

www.luxembourg-belge.be

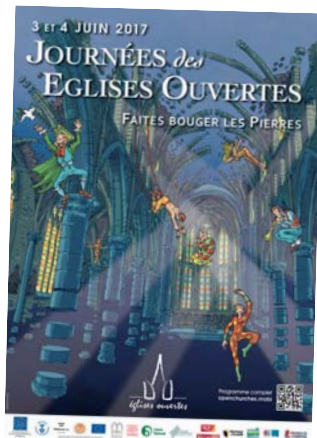
MIS HET NIET

MAI'LI MAI'LO

Het thema van deze editie heeft als titel
'REIS IN ABSURDIË'.

Strijk neer in een vreemde bestemming
waar **"iedereen het land ziet zoals hij dat
zelf wil"**. Twee dagen vol betoverende
momenten, poëzie en fantasie
op **27 en 28 mei**

<https://mailimailo.wordpress.com>



Open Kerkendag - 3 en 4 juni

Voor de tiende editie van de Open Kerkendag viel de keuze op het thema **'Zet de stenen in beweging!'**. Feest en beweging vormen de leidraad. Creëer een dynamiek in uw gebedshuis, bedenken animatie en verander: verplaats de stoelen, laat u verrassen door deze nieuwe ruimte die tal van mogelijkheden biedt, herontdek uw gebouw vanuit een andere invalshoek. De evenementen draaien rond feesten, dansen, ritme en beweging ... om te tonen dat uw erfgoed volop leeft!

www.openkerkendagen.be



Een anderemanier om Durbuy te ontdekken

Ga met familie, partner of vrienden op verkenning van de kleinste stad ter wereld en haar omgeving, met een eenpersoonsvervoermiddel, de **Segway**. Dit geruisloos en milieuvriendelijk elektrisch aangedreven toestel is eenvoudig en intuïtief te besturen. Een originele manier om leuke momenten te delen in alle vrijheid.

Na een korte 'rijles' van 15 minuten bent u klaar voor een onvergetelijke belevenis! **Veilige uitstappen met de Segway, omkaderd door ervaren monitoren.** Vanaf 14 jaar (vergezeld van een volwassene).

www.seggo.be

Andere bedrijven in Belgisch Luxemburg bieden vergelijkbare activiteiten aan met de gyropod. Dit is met name het geval in **Bouillon**: www.letibouderefuge.be en in **La Roche-en-Ardenne**: +32 (0)476 44 42 66



- 31/03: De paddentrek (Battincourt)
- 06/04: Vogelspotwandeling (Florenville)
- 08/04: Lentevogelwandeling (Anlier)
- 09/04: MTB- en voettocht (Paliseul)
- 09/04: De vogelinventaris (Narcimont)
- 23/04: Vogels en hun leefgebieden (Habay-la-Neuve)
- 29/04: Balade des oiseaux (Marbehan)
- 29/04: In het land van de bevers (Baraque Fraiture)
- 30/04: Trektocht door Les Epioux (Neufchâteau)

- 01/05: Staptocht langs de heuvelkammen (Bouillon)
- 01/05: Staproutes (Marbehan)
- 05/05: Nachttocht van de Betch-Crème (Behême)
- 06/05: et Veen en zijn schatten (Baraque Fraiture)
- 12/05: Nachtelijke wandeltocht (Rendeux)
- 13/05: Natuurwandeling in de schemering (Vlessart)
- 14/05: Op zoek naar wilde en eetbare planten (Erezée)
- 14/05: Het natuurreserveaat van Harinsart
- 14/05: Wandeltocht en plantenbeurs (Rendeux)
- 14/05: Het natuurgebied 'Les Prés d'Orval'
- 20/05: Staptocht langs de Ardense paden (Masbourg)
- 21/05: De bomen van het woud (Grandvoir)
- 27/05: Op zoek naar wilde planten (Rendeux)
- 27/05: De wilde planten plukken (Florenville)

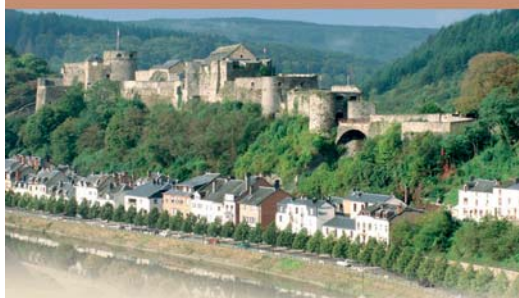
Enkele **WANDEL-** en **NATUURAFSPRAKEN**

Complete agenda op
www.luxembourg-belge.be

BOUILLON, DE « PAREL VAN DE SEMOIS », EEN UNIEK NATUURLIJK EN HISTORISCH ERFGOED,
IDEAAL VOOR EEN ONTDEKKINGSDAG OF EEN DROOMVERBLIJF IN DE ARDENNEN !

EEN FASCINERENDE TOCHT IN DE VOETSPOREN VAN DE KRUISVAARDERS !

De burcht van Bouillon



Bezoek de burcht en laat U bekoren door het ballet der roofvogels en de permanente tentoonstelling « Scriptura » van de veer tot de PC (inbegrepen in de prijs).



Archéoscope Godefroid de Bouillon



Een grandioos audiovisueel spektakel, doorspekt met speciale effecten, die u in het hart van de eerste kruistocht en de legende van Godfried van Bouillon onderdompelt.

• 00 32 (0)61 46 42 02 • www.bouillon-initiative.be

• 00 32 (0)61 46 83 03 • www.archeoscopebouillon.be

COMBINEER HET BEZOEK VAN HET "ARCHÉOSCOPE", HET KASTEEL EN HET HERTOGELIJK MUSEUM MET EEN KORTINGSKAART DIE EEN JAAR GELDIG IS.

MIJN ARDENNEN

Tekst: **Emilie Batter**

In het Ardense dorp Rochehaut-sur-Semois wordt de kunst van de lekkere smaak van hier én van warme gastvrijheid beoefend. Meer bepaald in de Auberge de la Ferme. Voor een romantisch uitstapje met twee of een ontdekkingstocht met het hele gezin, om iets te knabbelen na een wandeling in volle natuur ... dit is de halte bij uitstek. Lekker eten, een dierenpark om met een treintje te verkennen, een winkel, logies naar ieders smaak zijn de ingrediënten van een heuse herbronnende 'cocon' die de familie Boreux met veel zorg uitbouwde.

De Auberge de la Ferme

EEN MOOI FAMILIEAVONTUUR



Op de dag van het interview is het koud. De wind heeft de baan met een tapijt van kleurige, dode bladeren bedekt. De weg naar Rochehaut is eerder kronkelend. Zodra ik aankom in dit dorpje, dat deel uitmaakt van de gemeente Bouillon, voel ik me in een stukje paradijs. Dit is een van de magische plekjes die de Semois-vallei kenmerken. Met als decor landschappen die alleen hier te vinden zijn, zoals dit uitzicht op Frahan. Een bezoek waard in de buurt is het mythische Graf van de Reus en zijn legende die blijft boeien.

Ik heb afgesproken met de **familie Boreux**. Baas Michel is geen volslagen onbekende, want hij werkte mee aan de uitzending 'Table et Terroir' op de regionale zender TV Lux. Deze zaak is wel degelijk synoniem van een fantastisch familie verhaal. Ik word verwelkomd door zijn echtgenote, Patricia, bazin en glimlachende mama die erg betrokken is.



“Met de hele familie werken geeft de zaak een extra warme toets”

VAN HET PRILLE BEGIN

VAN DE AUBERGE ...

Het begint allemaal in 1990 wanneer **Michel** en **Patricia** de vakantiewoning van zijn ouders overnemen. Hij had zijn diploma op zak van de hotschool van Bouillon, zij was boekhoudster in het Groothertogdom Luxemburg. In die tijd trok Patricia na haar werkdag buitenshuis 's avonds haar outfit van restauranthoudster aan. Haar dag was dus goedgevuld, maar haar inzet was groot. Beetje bij beetje bouwden de vogeltjes aan hun nestje. Door de jaren heen vergrootte de capaciteit van zowel het hotel als de vakantiewoningen en nam ook het comfort toe, onder meer met jacuzzi in sommige kamers. Er is dan ook niets beters om lekker te ontspannen na een stevige voettocht of een drukke studiedag met de collega's.



In 2001 opent de Taverne de la Fermette de deuren. Hier kunnen zowel logeergasten als toeristen op doorgang komen lunchen. Dan volgen de Ardense boetiek en het dierenpark. Er was nood aan bijkomende activiteiten om de mensen enkele dagen lang bezig te houden. ***“In het begin kwamen de individuele klanten vooral tijdens het weekend en onthaalden we op weekdays bedrijven.”***

...TOT HET FAMILIEBEDRIJF

VAN VANDAAG

Hun drie kinderen, **Arnaud**, **Eloïse** en **Jordan**, steken al van kindsbeen af de handen uit de mouwen. Het spreekt dus bijna vanzelf dat ze vandaag meewerken met hun ouders. Het is een hecht team dat zich uit de naad werkt voor een cliënteel dat steeds meer comfort vraagt en nu kan kiezen uit zes categorieën kamers!

Arnaud bevestigt hoe sterk hun team wel is: ***“We werken elk op ons eigen terrein en dat geeft minder spanningen. Als je met het hele gezin samenwerkt, mogen er geen geheimen zijn en moet je alles delen. We verstoppen niets en zeggen wat we denken.”***

Na een opleiding tot chocolade- en roomijsmaker in een hotelschool, gaat hij zich in het familiebedrijf toch op een heel ander gebied toeleggen. Hij is nu verantwoordelijk voor het dierenpark en volgt lessen landbouwkunde om nog beter te worden in wat hem zo interesseert: de natuur, de dieren. Hij voert zijn taken met hart en ziel uit en is vooral bekommerd om het welzijn van de dieren. Dat is te merken aan de levenskwaliteit van de dieren, onder meer van de hinden

die langer leven in het wild, en aan de vele geboortes in het park.

Of zoals Patricia het verwoordt: ***“met familie werken, zorgt voor een hartelijke sfeer. De kinderen zagen de dingen veranderen en kunnen nu op hun beurt met ideeën aankomen.”***

DIERENPARK EN

LANDBOUWMUSEUM

In het park wonen 42 diersoorten, op 4,5 hectare. Het is het hele jaar open, als de weergoden meewillen tenminste. Alleen in januari gaat het even dicht. In de bronsttijd komt het oerinstinct van de herten weer boven en is het gevaarlijk om in hun buurt te komen. De naam ***“Entre ferme et forêt”*** (tussen boerderij en bos) kon niet beter gekozen worden om het park te beschrijven. Hier voert een wandeling van weiden waar de biggetjes in alle rust groot worden tussen hun schattige huisjes met punt-daken, naar het typische wild van het bos. Het karakteristiek glooiend reliëf van de Ardennen geeft het park zijn zo aparte cachet.



MIJN ARDENNEN

EN HET LANDBOUWMUSEUM DAN?

Het idee voor een museum rond de landbouw ontkiemde stilaan toen een einde kwam aan het traditionele oogstfeest dat de grootvader van Arnaud opzette. Niets kwam beter gelegen om de mooie collectie landbouwmachines ten toon te stellen. Met een audiogids in de hand wandelt het publiek langs een twintigtal tafelen, een fantastische terugreis naar de bron. De bezoekers zien scènes uit het leven en de beroepen van toen, zoals de melkerij, de wasvrouwen, het slachten van een varken of het proces van graan tot brood.

HUN ARDENNEN, EEN

HARTVERWARMEDE COCON

Rochehaut is voor de familie Boreux het land van hun roots. Het is een warme mantel, een oase van rust, waar ze zich goed voelen.

Patricia: “De geografische ligging in het midden van de bossen is uniek. Voor mij gaat veel kracht uit van de



Ardennen. De wouden, de wandelingen, de typische gastronomie ... Ik heb hier altijd gewoond. Mijn grootvader was burgemeester van het dorp tijdens de tweede wereldoorlog. Hij stipelde de befaamde Ladderwandeling van Rochehaut uit. Dit is mijn streek van afkomst, mijn thuisbasis.”

Arnaud: “We zijn Ardenners in onze manier van leven. Ik hou van mijn werk, omdat ik zo kan genieten van de weldaden van ons mooie platteland. We komen uit een familie van landbouwers en dat heeft zeker ons karakter gevormd. In onze regio zijn zoveel mooie ontdekkingen mogelijk. Om dan nog te zwijgen over de heerlijke Ardense specialiteiten.”

PRODUCTEN

“100% MADE IN ARDENNE”

Hier zijn alle producten Ardens, van het biggetje tot het schaap en de groenten tot het huisaperitief. Dit wordt gemaakt op basis van druiven die afkomstig zijn van de eigen wijn-stokken van de Auberge. De biggetjes worden in openlucht gekweekt in het dierenpark. Ze komen toe als ze een maand oud zijn, amper gespeend. Er zijn twee keerpunten per jaar. Na een half jaar wegen de varkens zowat honderd kilo. Ze ademen verse lucht in en dat is zonder enige twijfel een waarborg van vlees van uitzonderlijke

kwaliteit. Ze worden verkocht op de slagersafdeling van de ‘Boutique Ardennaise’ of eindigen als varkens aan het spit voor banketten in de auberge of de taverne. De streekproducten zijn een manier om een regio op te waarderen en alle leveranciers zijn lokaal. De interne en korte circuits zijn een erezaak, net als de natuurlijke producten.

NIET TE MISSEN ...

In de Auberge de la Ferme is het niet enkel heerlijk genieten van een keuken en logies van topkwaliteit, maar ook van talloze formules die tegelijk de smaakpapillen verwennen en veel doen ontdekken. Wat lekkere gerechten betreft, zijn de kalfszwezeriken, het speenvarken of hammetje aanraders, voorafgegaan door een aperitief van het huis. Werkelijk niet te overtreffen, na een verkwikkende voettocht in de winter naast de haard in het kleine salon ...!

De favoriete formule van Patricia: het verblijf **“Achter de schermen van de Auberge”**.

Twee wekdagen lang worden de toeristen ondergedompeld in het hart van de authentieke Ardennen, om kennis te maken met de keerzijde van de medaille. Op het programma staan een aperitief in de kelder, een bezoek aan de opnameset van het culinair programma rond streekproducten ‘Table

“We zijn Ardenners
in onze manier
van leven”





et Terroir', de dieren voederen en een kookworkshop. In de week geldt een voorkeurtarief, niet te verwaarlozen om van zoveel mogelijk ontdekkingen te genieten in de regio.

Wat ook goed draait, is naar de burlende herten gaan luisteren. Stedelingen komen hier voor een bevoorrecht contact met de natuur.

"LEKKER ETEN, RUSTIG SLAPEN"

De slogan zegt al veel, maar daar kan ook nog 'een gastvrij onthaal en een rijkelijke keuken' bij komen.

Het toemaatje van de Auberge? Dat het onthaal persoonlijk blijft. Hier geen online reservaties via Booking, het contact met de klant is rechtstreeks en maakt het allemaal gemoeidelijker. De klant krijgt alle aandacht ter plaatse.

De Auberge weet zich ook mooi te maken in elk seizoen. In de zomer bloeien er bloemen in duizend-en-één kleuren en in de kerstperiode verwarmen de vele lichtjes de herten en strelen de ogen.

Werken met familie is een sterke motor, dat kunnen de Boreux als geen

ander getuigen. Al jarenlang zetten ze de Ardense traditie voort van producten vol smaak met een aangename creatieve toets. Wie in de Auberge de la Ferme binnenstapt, wordt meteen getroffen door de geslaagde combinatie van eenvoud en raffinement. Hier is het jachtige leven ver weg, om er even helemaal uit te zijn, in harmonie met de omgeving.



Rochehaut - A3

AUBERGE DE LA FERME
rue de la Cense, 12
B-6830 Rochehaut-sur-Semois
+32 (0)61 46 10 00
contact@aubergedelaferme.com
www.aubergedelaferme.com
www.agrimusee.com

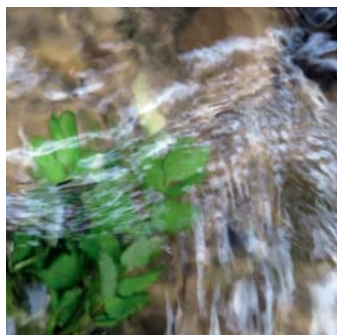


Foto's artikel © FTLB/P. Willems, E. Batter

Een NATUURBAD

Een BOSBAD

De natuur is een uitstekende
therapeut. Doe een flinke dosis
'groene' Vitamines op, want groen
is de kleur van Vernieuwing, van
een energie die in balans is.



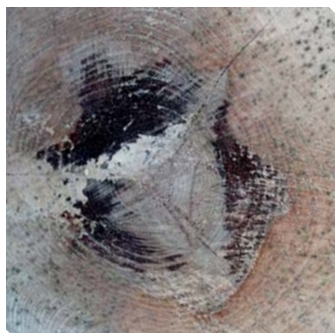
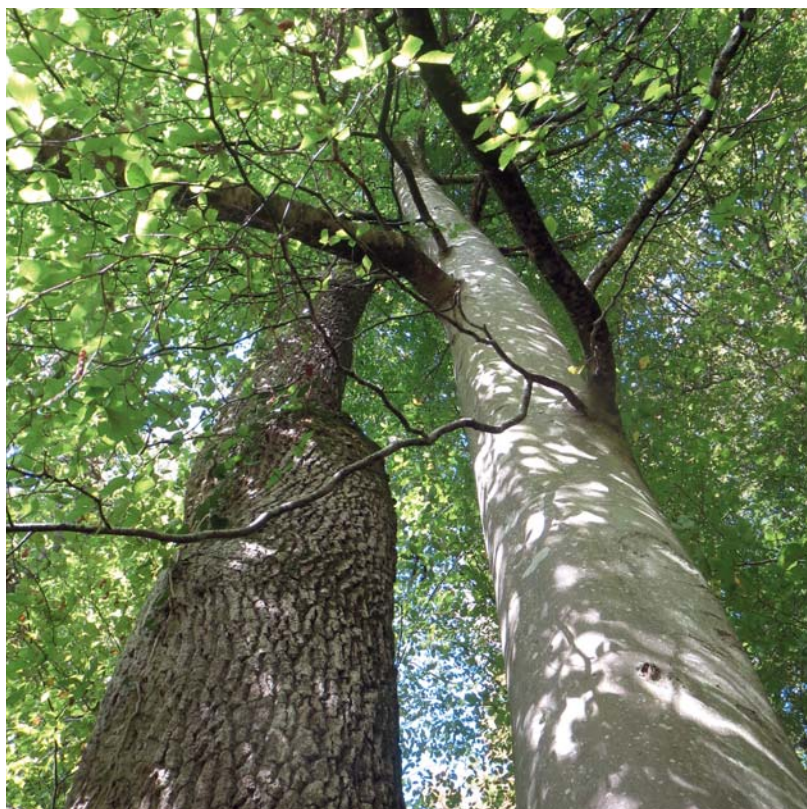
OP ONTDEKKING IN DE NATUUR

Tekst: **Françoise Lutgen**

*"De natuur zorgt op elk moment voor uw
welzijn. Ze heeft geen ander doel. Verzet er
u niet tegen."*

Henri David Thoreau (Amerikaans filosoof, natuurkundige en dichter)





*"... In het bos zijn er geluiden die
op woorden lijken"* Jean Giono





Onze relatie met de natuur?

Westerlingen koppelen een 'relatie met de natuur' vooral aan allerlei activiteiten, met het gezin of met vrienden, zoals stappen, joggen, paddenstoelen plukken, jagen, een natuurgids volgen ...

Natuurlijk brengen al deze activiteiten ons (opnieuw) in contact met de natuur en dat doet altijd deugd. Maar er zijn nog andere manieren om het platteland en het bos te benaderen en die onze eigen gezondheid en de gezondheid van onze kleintjes alleen maar ten goede komen. De Japanners hebben dat goed begrepen. Zij doen aan shinrin-yoku en beschouwen dit bosbad als een van de beste preventieve geneeswijzen!

Stappen 'in het groen'

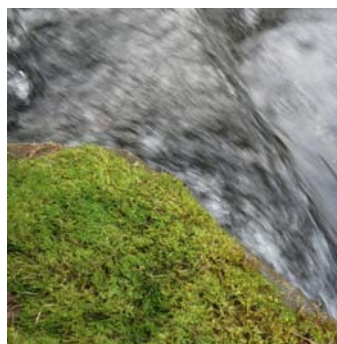
Veel universiteiten en laboratoria hebben de weldadige effecten van stappen in de natuur eerder dan in de stad onderzocht. Het is bijzonder heilzaam, soms meer nog dan wat de ervaring ons kon doen denken. We worden lichamelijk gezonder, maar ook geestelijk. We beseffen dat stappen een goede oefening is tegen overgewicht, om het hartritme te verbeteren en het beenderstelsel te versterken. Experimenten toonden aan dat deze voordelen nog groter zijn als we in volle natuur wandelen en dan vooral in het bos. Dit zou het immuunsysteem sterker maken, omdat de activiteit en het aantal van de natuurlijke cellen die onder meer kankercellen doden, verhogen. Dat is te danken aan de chemische moleculen die door de bomen worden afgescheiden. Tegelijk maken ze beter bestand tegen pijn en verminderen ze angstgevoelens.

"Het is een mechanisch effect", stelt psychotherapeut Pierre-Yves Brissiaud. "Wie loopt, houdt zich verticaal en dat ontspant de monnikskapspieren, de bovenrug, de kaken, zelfs de kiezen gaan minder spannen ... Deze lichamelijke ontspanning leidt onmiddellijk tot geestelijke ontspanning [...]. Wie stapt, voelt zich verbonden met de aarde en de hemel. De voeten wortelen zich weer en het hoofd neigt naar boven. Stappen heeft een dimensie van geestelijke zoektocht."

Hoe 'een verkwikkend bosbad' nemen? De weldaden van een kuur in het bos.

De eerste, onmisbare stap is uw gsm's en andere toestellen uitschakelen. Neem de tijd, kies voor traag en zit helemaal in het nu. Denk niet meer aan alles wat u weet, stop uw drukke gedachten en uw jachtige geest. En vooral ... zet al uw zintuigen op scherp! Adem rustig in, zuig de lucht echt op en adem langzaam uit. Wees u bewust van wat ademen met u doet. U wordt rustiger en rustiger. De talloze geuren van het bos (van hout, van humus, de paddenstoelen, de dieren ...) stijgen op en dringen binnen. Laat uw ogen reizen, zich verliezen in het zinderende licht, de voorbijtrekkende wolken of de heldere hemel, laat ze tussen het gebladerte glijden, zich vastzetten op de krachtige wortels, blijven hangen bij het detail van een schors, een groef, een reliëf, een kleurig spoor ... Spits de oren. Er is zoveel te horen in het bos: onverwacht getijlp, vluchtig en amper hoorbaar geritsel van een knaagdiertje of een insect, gekraak van een tak, de zucht van de wind in de takken ... en het allermooiste misschien nog het geluid van de stilte, dat bedaart en redding brengt. Durf aan te raken. Omarm een boomstronk die u uitkoos, laat de goede energie in u stromen, streel zijn ruwe schors, het mos dat hem bedekt of het onderhoudt bekleedt, zo zacht, zo mals, laat het water van het beekje tussen uw vingers vloeien, proef volop van al deze sensaties die telkens weer anders zijn. Die schoonheid ligt binnen ons handbereik, kost niets en levert veel op. De stilte kunnen opnemen en verwonderd kunnen zijn, dat is goed voor de gezondheid. Het is een onuitputtelijke bron van inspiratie, van creativiteit, van concentratie en van energie. Het is een hele brok positieve gevoelens om mateloos in te bijten!

Een bosbad nemen, dat is de natuur zeer bewust beleven, op een traag tempo, in harmonie met wat ze ons te bieden heeft. Een bosbad geneest kwalen en maakt goedgezind. Wie kan daar nu over klagen?



*"Tijd doorbrengen in de natuur, is niet alleen ontspar-
investering in de gezondheid van onze kinderen ... en*

Een bosbad met
de kleintjes?
Ja, maar met
de nodige vrijheid!

Regelmatig contact met de natuur is noodzakelijk voor kinderen. Wetenschappers toonden zelfs aan dat kinderen met ADHD (attention deficit and hyperactivity disorder) sneller minder problemen hadden als ze vaker in de natuur kwamen.

Kinderen geven zich meer dan volwassenen vanzelf en met plezier over aan een bosbad. Ze worden minder gehinderd door het intellect en hebben geen uitleg en concepten nodig om de natuur heel gewoon en rechtstreeks via hun zintuigen te beleven. Uiteraard moeten de begeleidende volwassenen dan wel niet proberen om die tijd in de natuur op te vullen met allerlei activiteiten en leerrijke bezigheden!

Laten we de kleintjes eerst uitnodigen om stil te zijn, om te luisteren ... Daarna laten we ze, onder ons waakzaam oog, ervaren wat ze willen, ondanks het risico van een geschaafde knie of een prikje hier of daar. We moeten het kind vragen laten stellen over wat het ziet, hoort, voelt en ruikt en zich laten verwonderen, maar via zijn eigen zintuiglijke beleving! Dat is onze rol.

Komaan, pak uw kindertjes mee en laat ze hollen, op een boomstam klimmen, stilstaan, de oren spitsen, stronken aanraken, de takken van dichtbij bekijken, de geur van de plantjes opsnuiven (maar blijf weg van amanieten!), een steen of een stuk hout meenemen. Het gaat tenslotte om hun gezondheid en hun evenwicht!





Bostherapie onder medisch toezicht

Japan wordt geregeld zwaar getroffen door de natuurkrachten (meer dan 1500 aardbevingen per jaar), maar ook door technologische rampen (Fukushima) en gaat altijd en overal gebukt onder stress (het hoogste zelfmoordcijfer ter wereld). Maar het land experimenteert nu met bostherapie en met groot succes!

Shinrin-yoku knoopt weer aan bij de traditie van het shintoïsme en het boeddhisme: *"Laat de natuur zeer bewust in uw lichaam dringen, via de vijf zintuigen."*

Tot nu toe werden meer dan 50 bosroutes bewegwijzerd, in combinatie met medische controleposten onder toezicht van de Universiteit van Chiba en de Nippon Medical School van Tokio [...]

(Ernst Zürcher, Les arbres, entre visible et invisible, pagina 156)

*nnen! Het is een onmisbare
e meteen ook in de onze!"**

Een gesprek met Dominique Dachelet, arts

Dominique is arts en beoefent haar kunst vooral via de korte psychotherapie door hypnose, EMDR**, EFT***. Ze oefent ook de schoolgeneeskunde uit. Ze heeft altijd al een fusionele relatie gehad met de natuur. Elke dag gaat ze stappen of fietsen op de plattelandswegen, met een voorkeur voor landschappen met een vrije horizon.

Dominique, hoe kan de natuur volgens u bijdragen tot het 'gezondheidswelzijn' van de patiënten?

"De natuur is voorspelbaar ... zoals niets in het leven dat is! De rivier stroomt altijd in dezelfde richting, de bomen groeien opnieuw na een blikseminslag, de bloemen en paddestoelen bloeien elk jaar bijna op hetzelfde moment ... Het ritme van de seizoenen brengt tot rust en onze geest past zich aan: in de lente lopen we over van de ideeën, van plannen, willen we nieuwe dingen doen ... net zoals de

natuur weer ontwaakt en het levenssap begint te werken. De trekvogels komen terug, als duidelijk teken van een opleving van een natuur die ingedommeld was. In de winter leeft alles op een trager tempo, maar niets gaat dood (overwintering, strooien in januari-februari ...). De winter duurt niet lang, er liggen maar enkele maanden tussen de laatste rozen en het nieskruid, de sneeuwkllokjes. In de winter is de geest niet erg creatief, werkt zelfs trager, maar die rust is broodnodig. We moeten van die periode gebruikmaken, zoals de natuur het ons voordoet en niet tot elke prijs actief bezig willen zijn. Het lichaam verzet zich daar natuurlijk tegen. De kleuren van de natuur, waarin alle tinten vertegenwoordigd zijn, hebben een bewezen therapeutisch effect (chromotherapie). Stappen, joggen, fietsen kunnen ook meditatietechnieken zijn (Mindfulness based stress reduction) En elke verplaatsing van het lichaam in de ruimte, elke beweging heeft een positief effect op de concentratie, de botaanmaak, de werking van hart en bloedvaten, het metabolisme."

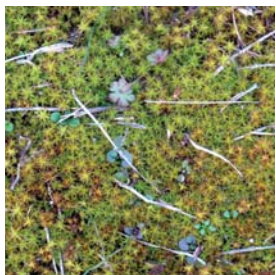
De Japanners hebben shinrin-yoku opgenomen in hun programma's voor preventieve geneeskunde. Kunt u zich voorstellen dat u ook die weg opgaat in uw medische praktijk?

"Ja, maar dan ruimer gezien, door de natuur als therapie. De ouders die ik ontvang, zijn vaak angstig en eerder bang voor het bos. Ik vertel ze dus uitgebreid over de heilzame werking van een heus bad in de natuur ... een groene plant in de keuken en elke dag even buitenkomen op de speelplaats of in de tuin, daarna 20 minuten stappen in de buitenlucht (woonwijken, parken, wegen voor de zachte weggebruiker), en vervolgens op naar het platteland, met uitzicht op een weids landschap. Boswandelaars moeten meestal niet overtuigd worden. Ze gaan zelf al naar het bos om tot rust te komen, de batterijen op te laden, ..."

** Richard Louv, journalist en auteur van 'Last Child in the Woods' (Vertaald als Het laatste kind in het bos)*

***EMDR: Eye Movement Desensitisation and Reprocessing, een therapeutische aanpak die vooral bekend is als alternatief voor de behandeling van post-traumatische stress, verslaving of rouw.*

****EFT: Emotional Freedom Techniques, een therapeutische aanpak die mogelijk maakt om lichamelijke en emotionele pijn snel te verzachten zonder medicijnen of acupunctuur.*



"Het belangrijkste bij bewust stappen, is dat je in het nu leeft, je gedachten de vrije loop laat, geen enkel oordeel velt, weer contact met je lichaam krijgt en je verbindt met de energiestromen in de natuur"

Marie-Chantal Molle neemt u mee buiten de platgetreden paadjes, in elke zin van het woord.

Wie met Marie-Chantal praat, is meteen onder de indruk van haar zachte, rustgevende stem. Tegelijk zit ze vol leven en kan ze best ludiek uit de hoek komen. Een paradox? Nee, de twee facetten leven in harmonie, spelen op elkaar in, zijn in evenwicht en dat brengt ze ook over op de vrienden of andere groepen die ze op sleeptouw neemt langs land- en andere natuurwegen.

Marie-Chantal is consulente in Bachbloesems en verleent energetische zorgen (Enelph, Reiki...). Ze heeft het altijd fijn gevonden om wandelaars te begeleiden. Begin jaren 2000 deed ze dat nog gewoon met enkele vrienden. Maar ze wou meer weten en meer doen en volgde dus van 2005 tot 2008 een opleiding tot natuurgids bij de 'Cercle des Naturalistes de Belgique'. Ze wou zelf bijleren, maar ook anderen bewust maken van de kracht van de natuur, vertellen over de legendes en het omgevend erfgoed. Maar ze vindt het even belangrijk om momenten van stilte en bezinning te kunnen inlassen. Haar ontmoeting met Mariehélène Faurès was beslissend in het hele verhaal (zie kader). Bij haar leerde ze 'bewust stappen'. Ze geeft ook toelichting bij oefeningen die daarna thuis kunnen gedaan worden, zelfs binnen.

Ze woont niet in onze provincie, maar Marie-Chantal heeft duidelijk en al heel lang een grote boon voor de Semois. *"De Semois inspireert mij! Voor mij is de Semois als een echte vrouw, ze is zinnelijk, zo zacht, met harmonieuze rondingen. Ze brengt me terug bij wie ik ben."*

U krijgt de kans om Marie-Chantal te vergezellen, **OP 20 MEI IN BOUILLON**, op een wandeling van 8 km, met tal van facetten. De tocht loopt langs de Semois via boswegen en klimt dan naar het prachtige uitzicht op het Graf van de Reus.

+32 (0)473 32 38 60
www.mariechantalmolle.be
Inschrijven op **www.defi-nature.be**

BEWUST EN MEDITATIEF STAPPEN IN DURBUY

Met Mariehélène Faurès - 28/03, 23/05 & 20/06
Voor elke leeftijd, alle publiek (enige vereiste: recht kunnen staan!)

+32 (0)484 21 32 16
mhfaures@marche-consciente-au-quotidien.com
www.geode.be

Bernadette Remacle, overtuigd van het loslaten dat wordt opgewekt door de natuur

Bernadette is wandelgids in de regio van Vielsalm en kan zich volledig vinden in het "bewust wandelen".

"Om 'Afgaans' te wandelen, moet je diep en regelmatig ademen. Dat is onmisbaar om echt bij jezelf te komen. De binnendringende lucht lost de lichamelijke en geestelijke spanningen. De afstemming van het stap- op het ademhalingsritme geeft een gevoel van welzijn. De geest komt tot rust, de gedachten worden luchtiger. De zuurstof maakt alle zintuigen erg bewust en de gedachten worden positiever, eventueel met behulp van autosuggestie. Nog een voordeel is dat deze staptechniek het lichaam ontgift en het uithoudingsvermogen vergroot. Deze activiteit is in zekere zin sportieve meditatie."

Bernadette biedt geen uitstapjes aan op vaste data maar nodigt iedereen die geïnteresseerd is in een initiatie Afgaans wandelen uit om contact met haar op te nemen.

bernadette.remacle@gmail.com

Een weldoende natuuruitstap verlengen met een nacht in de stilte ...

De Ourthe, de Semois, de Lesse en onze mooie bosrijke valleien bieden bijzonder aantrekkelijke kaders om enkele dagen door te brengen op een van de vele kampeerterreinen of logeeradressen van onze groene provincie!
Info op **www.luxembourg-belge.be**



DE ARDENNEN ANDERS

Tekst: Emilie Batter



BELGISCH LUXEMBURG, DE NATUUR, DE PURE BUITENLUCHT, HET BEBOUWD ERFGOED, DE MUSEA, DE SPORTACTIVITEITEN, MAAR OOK HET VAKMANSCHAP VAN DE AMBACHTSLIEDEN ... EVENVEEL BELOFTES VAN MOOIE ONTDEKKINGEN IN GROEP.



U bent leerkracht, leider van een jeugdgroep, u zoekt een culturele uitstap voor uw vereniging of u wil de streek tonen aan uw collega's? Blik op de Ardennen heeft enkele suggesties voor gevarieerde activiteiten, om te ontspannen, te ontdekken, lekker te eten en natuurlijk te bewonderen. Een greep uit de programma's op maat voor onvergetelijke belevenissen!



HULP NODIG OM UW ONTDEKKING VAN BELGISCH LUXEMBURG TE PLANNEN?

U vindt een hele reeks ideeën op de website **www.luxembourg-belge.be**. Het is kinderspel! Ga naar het tabblad 'Groepen'. Naargelang de interessesfeer van de groep die u omkadert, beantwoordt de nieuwe website al uw vragen en helpt u om uw uitstap of verblijf vlot te organiseren. Formules voor een bezoek, rondleidingen, goede adresjes om te eten ... Alles wordt intuïtief weergegeven en u past uw zoekopdrachten aan uw persoonlijke wensen aan. Per regio, per thema, per budget, u krijgt alle nodige inlichtingen om van uw uitstap met de school, jeugdclub of bedrijf een voltreffer te maken!

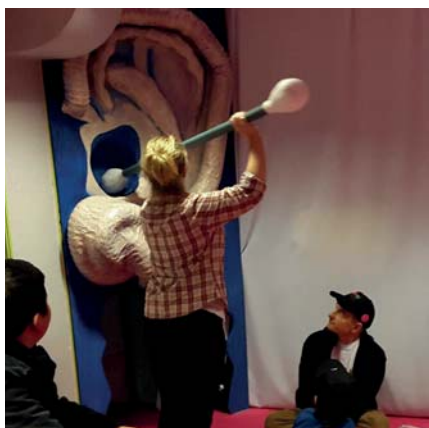
Voor alle bijkomend advies kunt u altijd terecht bij het team 'groepen' van de Toeristische Federatie van Belgisch Luxemburg.

TEAM GROEPEN
+32 (0)84 41 02 11 - ext.315
group@ftlb.be
www.luxembourg-belge.be

EEN UITSTAP MET DE KINDEREN VOORBEREIDEN

U zoekt een programma dat kinderen tegelijk doet ontdekken, spelen en zich uitleven? Dan moet u in de vallei van de Ourthe zijn. Houffalize en La Roche-en-Ardenne bulken van troeven om klein en ook groot prettig bezig te houden.

Erfgoed, spelen, picknick in openlucht ... ieder vindt zijn gading. En het is zoveel leuker om al spelend te leren!



HOUTOPIA, SPELEND LEREN

De natuur, de verkeersregels, afval sorteren of wat er op tafel moet komen voor een evenwichtig ontbijt? Het is geen sinecure om dat allemaal in kleine blonde en andere hoofdjes te krijgen. U geeft les of u begeleidt een groep kinderen? Breng ze dan mee naar een wereld waar ze pret kunnen maken en tegelijk veel opsteken. Dit kleine universum werd speciaal voor hen gebouwd en heet Houtopia. In dit recreatief én pedagogisch centrum in **Houffalize** maken verschillende modules voor kinderen en ludieke animatie ze bewust van de wereld rondom en leren ze hoe ermee om te gaan.

Elk jaar vanaf 1 juli en tot eind juni van het jaar daarop, nodigt Houtopia de kinderen uit om kennis te maken met een nieuw thema. Sinds juli 2016 draait het allemaal rond vragen die te maken hebben met **alle vreemde en vieze dingen van het lichaam** (Tous les trucs bizarres et cracra du corps humain), in de tentoonstelling **“Bois Ta Crachotte”**. Begeleid door een animator volgen ze ‘Crachotte’ tijdens workshops en andere kleine experimenten. Net als zij stelt het kleine personage zich heel wat vragen over de werking van het menselijk lichaam. Het doel? Antwoorden vinden met de zes modules, waarvan er vijf over de zintuigen gaan.



Houffalize – D2

HOUTOPIA

place de l'Eglise, 17
B-6660 Houffalize
+32 (0)61 28 92 05
info@houtopia.be
www.houtopia.be



EERST DENKEN, DAN ONTSPANNEN

Houtopia kon geen mooiere omgeving voor zijn **speelterrein** vinden. De kinderen kunnen hun evenwicht testen en zich volop uitleven in een uitzonderlijk decor: de meanders van de Ourthe. In de zomer zorgen de opblaasbare structuren voor nog meer fun! De dapperste wagen zich aan het avonturenparcours met zijn klimspele en zijn reuzeroetsbaan boven de betoverende rivier.

Maar plezier maken, doet honger krijgen! Geen beter idee dan een picknick in dit groene hoekje! U was niet van plan om de hele dag in Houffalize te blijven? Enkele kilometers verder wacht een alternatief. U kunt de kinderen bijvoorbeeld voorstellen om te picknicken tussen **de overblijfselen van het kasteel van La Roche-en-Ardenne**. Het is eerst wat trappen klimmen, maar u wordt beloond met een prachtig uitzicht op dit stadje van de Ourthevallei. Ze zullen in ieder geval dolle pret beleven door voor moedige ridder te spelen in deze ruïnes. In La Roche stapt u in het schuiloord van het beroemde spook van Berthe, de gravendochter die stierf uit liefde. La Roche is ook te bezoeken met een **treintje**, met historische uitleg en anekdotes die u in het hart van steengoedland doen duiken.



La Roche-en-Ardenne – C1

SYNDICAT D'INITIATIVE

place du Marché, 15
B-6980 La Roche-en-Ardenne
+32 (0)84 36 77 36
info@la-roche-tourisme.com
www.la-roche-tourisme.com

KENNISMAKEN MET EEN PASSIE, EEN VAKMANSCHAP

De ambachtslieden van Belgisch Luxemburg behoren tot een uitzonderlijk erfgoed. Sommige door het demonstreren van hun knowhow, andere omdat ze streekproducten als het ware sublimeren. Laten we zuidwaarts trekken, voor een ontmoeting met die dromenmakers en deze fabrikanten van smaken die de smaakpapillen doen tintelen, om een stevige dosis traditie op te snuiven.



DE FEEËNHOEVE ...

DE BETOVERING WERKT

De vallei van de Semois is het land van de feeën. Deze magische figuurtjes zijn niet weg te denken uit de vertellingen van onze kindertijd en zijn een integrerend deel van het Ardense landschap. Deze ijle personages namen hun intrek in **'La Ferme des Fées'**, in Les Hayons, een mysterieuze wereld die ons terugvoert naar het leven in de Ardennen van toen ... Feeën, ja, maar niet alleen! Heksen en andere wezens van de Ardense folklore worden in de schijnwerpers geplaatst, door twee kunstenaars met gouden handen en een al even gouden verbeelding.

In hun traditionele negentiende-eeuwse klederdracht loodsen Marie-Laure en Michel de bezoekers door oude legendes, gewoontes en gebruiken van de streek. Staaltjes van hun 'Feeënvingers', en dat is nog zacht uitgedrukt! Elk personage is met de hand vervaardigd op een schaal van 1/4. Ze zijn opmerkelijk geënceneerd in episodes uit het dagelijks leven van onze voorouders. U ontdekt er een ambacht waarin passie en creativiteit hand in hand gaan. Elke fee heeft haar eigen kledij van natuurzijde, die voor uw ogen wordt vervaardigd tijdens een demonstratie.



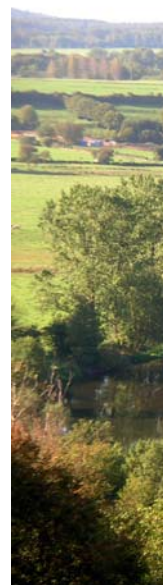
De folklore en de tradities van onze grootouders, ook dat ontdekt u als u binnenstapt in het **landbouwmuseum** van Rochehaut (zie het artikel over de familie Boreux op pagina 8). En nu u toch in de buurt bent, maak er gebruik van om een kijkje te gaan nemen in het fraai Ardens dorpje.



Les Hayons – B3

LA FERME DES FÉES

Mont de Zatrou, 1
B-6830 Les Hayons (Bouillon)
+32 (0)61 46 89 17
fermedesfees@busmail.net
www.farmedesfees.be





Belgisch Luxemburg is een streek om niet alleen met de ogen van te genieten! Ruikt u de lekkere geur van chocolade en van op beukenhout gerookte Ardense ham? Onze streekproducenten laten u graag letterlijk proeven van hun vakkunde.

EEN WERVELING VAN CHOCOLADESMAKEN

Edouard Bechoux weet in Florenville met zijn ambachtelijke chocolade de meest veeleisende fijnproevers te plezieren. Wie bij hem een chocoladeworkshop volgt, wordt ingewijd in de fabricagegeheimen van dit geraffineerde product. Nadat u een warme chocolade op hebt, legt Edouard u de geschiedenis en de productie van het basisingrediënt uit: cacao. Daarna is het tijd voor een 'lekker' anderhalf uur. U maakt, onder zijn waakzame blik, zelf een praline en proeft twee chocolades en drie pralines die hij zelf creëerde. U ervaart originele en soms zelfs verrassende smaken, zoals pralines met gember of de typische bitterheid van het bier van Orval.



Tijdens de boeiende ontmoeting met deze heuse ambachtsman van de chocolade ontdekt u ook versies met onverwachte smaken, zoals cacaopoeder met vier pepers of nootmuskaat, smeerpasta met hazelnoten van Piemonte of macarons met allerlei aroma's. Edouard legt er al zijn talent en knowhow in opdat de chocoladeworkshop die u met uw groep volgt, een fijnproeversmoment zou zijn dat u niet zo snel zal vergeten.

ARDENSE HAM, EEN OEROUDE TRADITIE

Belgisch Luxemburg bezoeken zonder van de Ardense ham te proeven, dat is heiligschennis! Alles aan het varken is lekker en **het huis Hartman et Fils** in Vaux-sur-Sûre heeft dat meer dan begrepen. Met zijn '**Délice de la Sûre**' bevestigt het dit aloude adagium. Een bezoek aan zijn ateliers zal u inwijden in de ambachtelijke pekelmethode en de methode voor de rijping van de rauwe, gedroogde en gerookte ham, die sinds 1925 van generatie op generatie wordt doorgegeven. Na de ontdekking van dit product dat 12 maanden rijpte, is het tijd om ervan te proeven. Hemels in fijne sneetjes op kamertemperatuur!

Hebt u nog tijd, maak dan zeker een omweg langs Bastogne, om te shoppen of aan herdenkingstoerisme te doen. Maar spring vooral binnen in het **Museum van de Ham**, waar de vele andere ambachtelijke specialiteiten van Hartman op u wachten, van worst over boerenpastei, en natuurlijk de niet te missen beuling van het huis.



Florenville - B4

LES CHOCOLATS D'EDOUARD
place Albert 1^{er}, 36
B-6820 Florenville
+32 (0)61 50 29 72
info@leschocolatsdedouard.be
www.leschocolatsdedouard.be



Vaux-sur-Sûre - C3

ETS HARTMAN & FILS
chaussée de Neufchâteau, 71
B-6640 Vaux-sur-Sûre
+32 (0)61 25 52 36
ets.hartman@skynet.be
www.hartman-delice.be

VOOR CULTUURLIEFHEBBERS

De groep die u begeleidt, snakt naar bebouwd erfgoed, architecturale maar ook fijne gastronomische ontdekkingen? Dan is Marche-en-Famenne de gedroomde plek om volop aan cultuur te doen. Programma's voor groepen zijn er te over in deze vroegere versterkte stad. Wij doen u alvast een voorstel dat u naar eigen wens kan aanpassen.

EEN ORIGINELE DAG IN DE FAMENNE

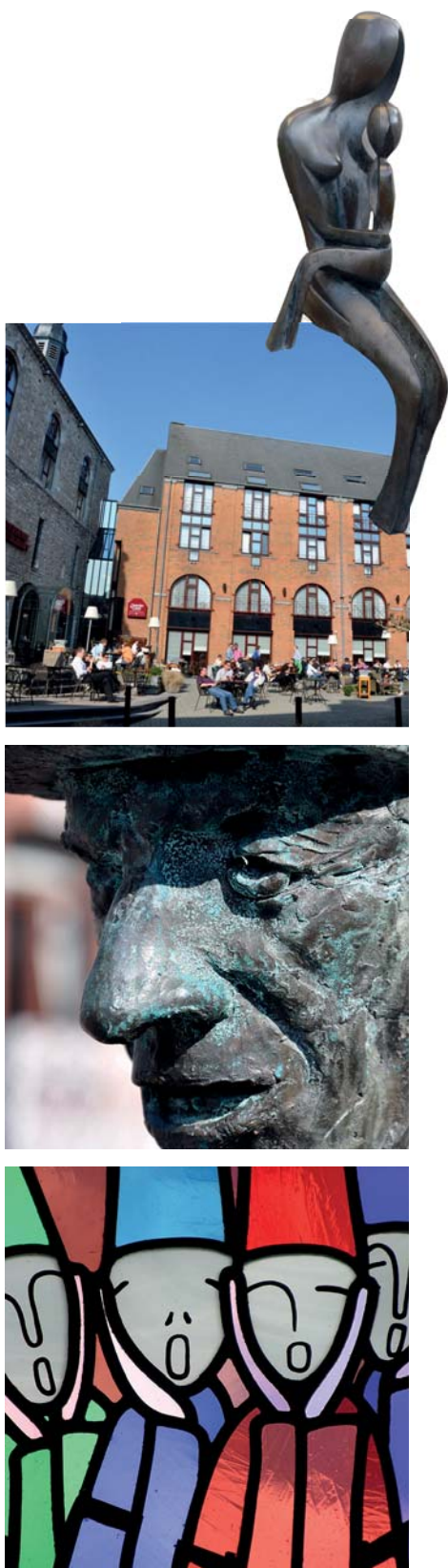
Niets beters om de dag te beginnen dan een tochtje met de janplezier, om de longen te vullen met verse lucht en de dagelijkse stress af te schudden. Op het ritme van de paarden van de heer Ridelle trekt u richting **Waha en zijn Saint-Etiennekerk**. Het prachtige gebouw in romaanse stijl wordt verlicht door **de kleurige glasramen van Jean-Michel Folon**. U ontdekt er ook de werken van de Meester van Waha, een geniale beeldhouwer uit de zestiende eeuw. Laat u tijdens de rondleiding bekoren door de magie van deze plek en bekijk ook zeker de twee audiovisuele montages. Daarna stapt u weer in om terug te rijden naar Marche.

Tijd om te eten? De fijnste gastronomieën komen volop aan hun trekken in het **Quartier Latin**. Ze tafelen in een oude ontheiligde jezuïetenkerk uit de achttiende eeuw, waar een hedendaagse vleugel aan toegevoegd werd. Of u kunt kiezen voor de restaurant-brasserie die gezelligheid combineert met traditie, of de fijne keuken van de 'Salle à manger'. Wil u later nog eens terugkomen en langer blijven, dan kan dat in één van de 70 kamers. De viersterrenservice en de wellness maken dit de ideale plek om u te laten verwennen.

De namiddag wordt gewijd aan het bezoek aan de charmante stad Marche, een fantastische smeltkroes van oude gebouwen en modern. Het uitgestippelde parcours brengt u naar het hart van uitzonderlijk erfgoed. Met overwegend kalksteen, onderging de architectuur van vroeger een renovatie die de plek nog meer uitstraling geeft. Uw bezoek combineert religieus erfgoed met historische anekdotes, een duik in het hart van de oude beroepen, via de beelden die al even mooi als ongewoon zijn met als kers op de taart een proeverij van lokale producten.

Alvorens te vertrekken, geef uw groep nog wat tijd om de typische 'Baisers de Marche' te gaan kopen, die macarons met een vulling van roomboter, of enkele 'Pavés marchois', blokjes chocolade met amandelsnippers.

In een heel ander register is '**Le Comptoir Forestier**' (**bureau voor bosbouwkundig teeltmateriaal**) een mooi voorbeeld van duurzaam beheer dat groepen altijd erg op prijs stellen. In deze immense glazen bol worden boszaden geoogst, behandeld en bewaard voor de verkoop met het oog op de handhaving van onze mooie Waalse bossen.



VOLG DE GIDS

Marie David werkt sinds 2008 op de plaatselijke toeristische dienst. Een deel van haar werk bestaat uit rondleidingen geven in de stad Marche-en-Famenne en omgeving. In het Frans of het Nederlands voert zij de toeristen en plaatselijke bewoners mee op ontdekking van een rijk zowel historisch als architecturaal erfgoed, met als orgelpunten het stadscentrum en de Saint-Etiennekerk van Waha.



Het minste dat we kunnen zeggen, is dat een bezoek met haar dynamisch, leerrijk en tegelijk erg boeiend is. Een ontmoeting met deze sprankelende jongedame ...

Hoe verloopt een rondleiding in de stad?

"We zorgen ervoor dat het bezoek zowel cultuur als een proeverij van streekproducten omvat. We leggen uit dat de eerste sporen van Marche teruggaan tot de twaalfde eeuw en dat de stadsrenovatie startte in de jaren tachtig. Voordien was Marche eerder een doorgangstad, zonder veel toeristisch belang. We vertrekken meestal aan de toeristische dienst. We beginnen met een uitleg over de omwallingen waarop de oude beroepen uitgebeeld staan: de kantwerkster, de schoorsteenveger, de leerlooier en de brouwer. Deze omwallingen verbinden de oude met de nieuwe stad. Daarna komen we in het echte centrum, om de ronde van de musts te doen. We eindigen weer in het toerismekantoor, waar de maquettes van de stad staan, voor een beknopte uitleg en om lokale producten te proeven. Ik wou ook beklemtonen dat we bezoeken organiseren voor scholen, senioren, MPB's, geestelijk gehandicapten, ... We passen ons aan elk type publiek aan."

Wat mag u niet missen?

"Een topper is natuurlijk de Saint-Etiennekerk van Waha. We gaan ook langs het Museum van de Famenne dat een beeld geeft van de verschillende tijdperken en van de oude beroepen. Het centrum zelf is erg mooi, met zijn gebouwen uit de achttiende en de negentiende eeuw, die grotendeels gerenoveerd zijn. Marche telt niet minder dan 30 standbeelden, dat is indrukwekkend voor een kleine stad."

De tocht loopt ook altijd langs de Saint-Remaclekerk, die aan de basis romaans is, maar waaraan later gotische elementen toegevoegd werden. Naargelang de interesse van de groep, bezoeken we al dan niet het interieur. De rondleiding gaat verder met het kerkplein en het standbeeld van 'Le Grand Georges', de vroegere stadsomroeper, het Quartier Latin, het Museum van de Famenne en het Îlot Christian Dourt. Als er nog tijd is, lopen we ook even het stadhuis binnen."

Hebt u een favoriete plek of een favoriet gebouw?

"Mijn grote hartendief is het Îlot Christian Dourt. Dat is een zeer inspirerend steegje met gerenoveerde huizen dat uitloopt op de rue des Carmes. Hoeveel tijd ik ook heb voor het bezoek, ik zorg er altijd voor dat we daar langs kunnen gaan. Het is een prachtig voorbeeld van geslaagde stadsrenovatie."



Marche-en-Famenne – B1

LES ATTELAGES ARDENNAIS

route de Waillet, 31
B-6900 Marche-en-Famenne
+32 (0)476 22 75 83
b.ridelle@skynet.be

www.attelages-ardennais.be

ANTENNE DE LA MAISON DU TOURISME

place de l'Etang, 15
B-6900 Marche-en-Famenne
+32 (0)84 34 53 27
infotourisme@marche.be

www.tourisme-marche-nassogne.be

HOTEL-RESTAURANT QUARTIER LATIN

rue des Brasseurs, 2
B-6900 Marche-en-Famenne
+32 (0)84 32 17 13
contact@quartier-latin.be

www.quartier-latin.be



ER EVEN HELEMAAL UIT

Tekst: Pascal Willems en Julien Polet

STICKS in de AANSLAG!

U kwam ze vast al eens tegen, een ietwat apart groepje wandelaars met skistokken in de hand? Vraag ze zeker niet of ze hun ski's vergeten zijn, dat hebben ze al honderd keer gehoord. Ze doen gewoon aan nordic walking. De Ardennen zijn ideaal voor deze sport. De gemeente Sainte-Ode huldigde in september 2016 zelfs een heus Ardenne Nordic Park in.

Deze wandelmethode is overgewaaid uit Scandinavië en kan dus omschreven worden als sportief stappen in de buitenlucht, met specifieke stokken, 'poles' of 'sticks' genoemd. De discipline is afgeleid van het langlaufen en heeft het grote voordeel dat ze voor elke leeftijd weggelegd is en in elk seizoen kan.

SUPERGEZOND!

Het is zonder enige twijfel een gezonde bezigheid. Het verbetert de ademhaling, is goed voor hart en bloedvaten en maakt de longen sterker. Bovendien stimuleert het de spierketens van het hele lichaam, want niet minder dan 85% van de spieren wordt zo getraind. Nordic walking wordt beoefend in de vrije natuur, althans in de Ardennen, en is doeltreffend om stress weg te werken. Het kan alleen, maar gebeurt meestal in groep en heeft zo ook een belangrijk sociaal aspect. Kortom, allemaal positieve gevolgen. Wat houdt ons nog tegen?

Er is zelfs nog meer! Nordic walkers verbranden gemiddeld 400 calorieën per uur, tegen 280 calorieën voor een normaal wandeltempo. Ze mogen zich dus op wat extra lekkers vergasten na

een tochtje in een van onze mooie hoekjes of langs de routes van het Ardenne Nordic Park.

Wij hebben onze pelgrimsstok vastgegrepen en trokken op weg, voor een ontmoeting met Denis Jusseret, die het project op de rails zette, en Claire Georis, voorzitter van het Ardenne Nordic Park.

SAINTE-ODE, alsmaar meer een NATUURBESTEMMING

Denis Jusseret staat al bekend als de vader van de Transardennaise (160 km van La Roche naar Bouillon) en de Transgaumaise (een lus van 140 km, vanuit Virton) en had natuurlijk ook de hand in de opzet van het Ardenne Nordic Park.

"Dit project is een initiatief van de toeristische dienst van Sainte-Ode. We zagen er een nieuwe toeristische troef in, om de gemeente nog meer als natuurbestemming te positioneren. De gemeente is al befaamd voor haar 268 km bewegwijzerde wandelroutes, haar MTB-circuits die downloadbaar zijn van het net, haar tiental fietsroutes,..."

Denis Jusseret, voorzitter van de toeristische dienst, leidde het project in goede banen: *"Wij kregen het idee na een kennismaking in Italië zowat twaalf jaar geleden. Ik was in Trentino, waar die discipline al op veel bijval kon rekenen. Ik kreeg het idee om samen met **Claire Georis**, een vereniging op te richten onder de naam **"Ardenne Nordic Walking"**, met de bedoeling om deze sport in onze regio ingang te doen vinden. In die tijd merkten we dat er nood was aan lessen voor beginners, kennismakingssessies en een opleiding voor nordic walking instructeurs. In Frankrijk maakt deze discipline deel uit van de atletiekfederatie, de Fédération française d'athlétisme. Daar wordt zowat overal aan nordic walking gedaan, en zelfs in steden zoals Lyon. Een aantal regio's leggen er zich specifiek op toe: de Jura, de Vercors, maar ook de streek rond het Lac Léman in Zwitserland ... Meteen sloot Ardenne Nordic Walking zich aan bij de Ligue Francophone Belge de Marche Nordique (LFBMN). We wilden in het park ook doorlopend animatie aanbieden voor de toeristen die in logies in de omgeving verblijven. Het is meteen een mooie kans om toeristische arrangementen uit te werken die zowel nordic walking als logies met een gespecialiseerde omkadering bevatten. Het is duidelijk dat nordic*



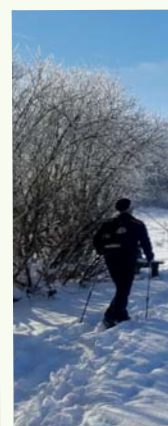


walking een mooie toekomst heeft, vooral met omkadering door specialisten die het allemaal nog leuker maken en nog duidelijker kunnen wijzen op de vele voordelen van de sport ...”

Een GEZONDE en GEZELLIGE sport

Claire Georis is afkomstig van Waals-Brabant. In 1995 opent ze een vakantiewoning in de Ardennen, meer bepaald in Rondou (Libramont). Deze erg sportieve dame is niet alleen een uitstekende mountainbikester, maar ook een geoefend loopster. Op haar palmares staan onder meer de 20 km van Brussel en een marathon in Praag. Maar haar grote passie was altijd al trekking en voettochten, waarvoor ze ook gebrevetteerd begeleidster is. In 2007 stelt Denis Jusseret haar voor om een opleiding in nordic walking te volgen.

“Toen in 2009 de LFBMN werd opgericht, lanceerden Denis en ik tegelijk ‘Ardenne Nordic Walking’ om deze discipline te promoten in de provincie Luxemburg. Ik ben de voorzitter van de club, maar ook de vertegenwoordigster van de Bond in onze provincie. Dat was geen makkelijk in het begin. Maar deze manier van stappen is zo gezond en gezellig dat het aantal beoefenaars geleidelijk groeide. Vergeleken met andere sporten worden de gewrichten niet zwaar op de proef gesteld. Artsen bevelen het zelfs aan, en dat zegt veel! En zelfs meer nog als nordic walking gecombineerd wordt met fitness of pilates ...”



Het Ardenne Nordic Park is de eerste specifieke locatie voor nordic walking in Belgisch Luxemburg. Het ligt midden in de driehoek die gevormd wordt door Bastogne, La Roche en Libramont en omvat momenteel routes van 2 tot 18,5 km die speciaal voor 'nordic walkers' uitgestippeld zijn. Deze circuits zijn te downloaden op smartphone en gps en vertrekken op verschillende punten in de gemeente Sainte-Ode, kwestie van afwisselende landschappen te kunnen bewonderen.

Routes voor IEDEREEN

Omdat het huidige aanbod van het Ardenne Nordic Park vijf routes bevat, kan de gemeente vanuit verschillende hoeken worden ontdekt. Ze worden aangevuld met een meer specifieke zesde route: Nordic Circuit Training.

Vanuit **AMBERLOUP**

Nordic Circuit Training
3,4 km (NCT)

Toegankelijk en gemakkelijk voor beginners, ideaal om te starten, maar ook om te vorderen. Gelegen in de rustige zone van de boomgaard van de Orti en dicht bij het natuurreservaat, met ook een deels overdekte barbecueruimte, een petanquebaan, een boomgaard van oude fruitvariëteiten.

De Tour d'Orti:
9 km (NW3) - zie pagina 32.

Vanuit **BEAUPLATEAU**

De Tour du Rancourt
7,5 km (NW1+NW2)

Bestaat uit twee lussen: een zeer gemakkelijke (vlak, langs velden en bossen) en een iets meer glooiende die naar de beek van Rancourt loopt en het dorp Tillet doorkruist.

Vanuit **LAVACHERIE**

De Méridionale
12,5 km (NW4)

De noordelijkste van het Ardenne Nordic Park, in de richting van de kapel van de Goede Dame (Bonne Dame) voornamelijk door het bos, met mooie landschappen en uitkijkpunten.

Vanuit **HOUMONT**

De Tour du Laval
18,5 km (NW5)

Deze route biedt prachtige panorama's en loopt van de ene naar de andere kant van de Laval-vallei, langs de dorpen Fosset, Renuamont, Rechrival en Gërimont. De wegen zijn van goede kwaliteit voor nordic walking op een stevig ritme.

Ardenne Nordic Park
+32 (0)61 32 88 02

www.ardenne-nordic-park.be





ER EVEN HELEMAAL UIT

NORDIC FITNESS in de MORGEN

Nordic Fitness combineert nordic walking met fitness. Het gaat om een dynamische sportieve en afwisselende activiteit die ook toegankelijk is voor beginnende nordic walkers.

Het principe is eenvoudig: met een paar nordic walking poles doen de deelnemers ongeveer twee uur aan fitness in openlucht, gekoppeld aan nordic walking.

Na een opwarming nemen de deelnemers deel aan workshops rond cardiotraining en spierversteviging met behulp van de wandelstokken. Daarna

vertrekt de groep voor een kleine tocht, met onderweg enkele aangepaste workshops. Het gaat er altijd wel gezellig aan toe, in de allerbeste stemming. Iedereen blijft binnen de eigen grenzen.

De volgende afspraken:

- 12/03 (Amberloup)
- 09/04 (Lavacherie)
- 07/05 (Houmont)
- 11/06 (Amberloup)

Info & inschrijving:

+32 (0)471 58 48 30

De VRIJDAGSE NORDIC uitstappen

Deze wandelingen van 5 tot 8 km worden een keer per maand georganiseerd (meestal op de eerste vrijdag van de maand) en starten in de vroege namiddag.

De volgende afspraken:

07/04 - Tenneville
12/05 - Moiricy
02/06 - Lavacherie

Info & inschrijving:

+32 (0)471 58 48 30

U wil graag COACHING?

U wil partij trekken van doelgerichte coaching of aangepast advies om aan nordic walking te doen? Of u zoekt een programma om de spieren te versterken of voor aangepaste lichamelijke voorbereiding? Dat kan allemaal! U kunt terecht op:

- Regio's Bastogne en Centrale Ardennen:
+32 (0)498 81 17 89
- Regio's Libramont-Chevigny, Wiltz, Waals-Brabant en andere (op aanvraag): Claire Claire Georis
+32 (0)471 58 48 30

U wil zelf coach worden? Dan kunt u opleidingen volgen bij de LFBMN. U vindt op hun website onder meer de lijst van Belgische clubs en van de erkende monitoren en ook de agenda van de opleidingen.

Ligue Francophone Belge
de Marche Nordique
+32 (0)477 97 73 54
www.lfbmn.be

Nog andere verenigingen organiseren geregeld sessies voor beginners en gevorderden, en ook tochten. Zoals bijvoorbeeld:

VZW Nordic Spirit Luxembourg
B-6640 Vaux-sur-Sûre
<http://nordic-spirit-lux.blogspot.be>

Nieuw: Proefles Nordic Trail
VZW Centre du Lac
Manu Martin
B-6840 Neufchâteau
www.sportneufchateau.com





Dit is echt het ideale parcours om te proberen van nordic walking. De 'Tour d'Orti', naar de naam van het natuurreservaat waar de route door loopt, is 9 km lang. Met een hoogteverschil van zowat 150 meter, moet u op twee uurtjes rekenen om deze mooie tocht af te leggen.

De wandeling loopt bijna helemaal door landelijk en landbouwgebied, om zo de schoonheid van ons platteland in de verf te zetten. Ze vertrekt aan de place Sainte-Mère-Eglise in

Amberloup en gaat dan in de richting van het natuurreservaat van Orti, bewegwijzering van aan de rue des Trois Ponts.

Een weggetje brengt u dan naar **de boomgaard van Orti**, die uit oude fruitvariëteiten bestaat. Ietsje verder bevindt zich de bijenstal met dezelfde naam. Als u op de site aankomt, ziet u meteen de drie borden met uitleg over het Ardenne Nordic Park: het park zelf (plattegrond) en de techniek, de opwarming, de stretching.

De **barbecuezone** ligt er vlak naast. U zal zelf kunnen merken hoe ideaal de plek wel is als u na uw wandeling iets wil eten of om er gewoon even op uit te trekken met familie of vrienden. De ruimte is deels overdekt en er staan stoelen en tafels. Er is ook een petanquepiste aangelegd. Het gebruik van de bbq is gratis, maar er wordt wel gevraagd om vooraf te reserveren bij het 'Syndicat d'Initiative' waar er tegen een borg grills beschikbaar zijn.

U gaat verder langs een weg die uitloopt op de **nieuwe brug over de Laval**. Dan volgt u de **loopplank** tot aan de **vijver** die omstreeks 1900 uitgegraven werd. Dit zijn inrichtingen waarop onder meer het Natuurpark van de Twee Ourthes toezicht houdt. Het **natuurreservaat van Orti** is inderdaad een bijzondere natuursite op een uitgestrekte vochtige depressie van bijna 18 hectare in de gemeente Sainte-Ode. Deze site heeft een rijke flora en fauna die typisch zijn voor vochtige gebieden. Er strijkt al eens een zwarte ooievaar of een kraanvogel neer, er loopt al eens een bever rond. Het reservaat huisvest ook

De Tour d'Orti in Amberloup





ER EVEN HELEMAAL UIT

ROADBOOK

amfibieën. Er werden sporen gevonden van de aanwezigheid van hermelijnen, steenmarters en dassen.

Voorbij de vijver wordt het wat klimmen op de heuvel die naar een weiland leidt met een mooi uitzicht op de vallei. Het tracé loopt verder nabij het gehucht Herbaimont en doorkruist dan het dorp **Aviscourt** om uit te monden op een weg met meer gras. Op die plek van het parcours staat rechts van u een bank. Neem even de tijd om het landschap van het dorp Aviscourt te bewonderen.

Uw nordic walking tocht loopt verder op een geasfalteerd weggedeelte, tot aan **een prachtig uitzicht op Lavacherie** en het woud dat als decor dient. U trekt vervolgens door velden tot aan het schilderachtig en typisch Ardens dorpje.

Eens voorbij de brug over de Ourthe kunt u even uitblazen en wat eten,

want hier wacht **een picknicktafel** op u. Niet veel verder is er een bakkerij, een slagerij, een kleine supermarkt en een bistro. Hebt u zin in een picknick onder een boom met uitzicht op de Ourthe, dan moet u hier zijn.

Nadat u het dorp verliet, duikt u verder in de natuur langs de **oude buurtspoorweg**, om terug te gaan naar uw vertrekpunt. U komt onder meer langs een oude metalen brug, die heel goed begaanbaar is, ook al herschilderde de tijd ze in roesttinten.

"After effort, comes comfort", u kunt uw ontdekking van de streek verder zetten in "**La Pêcherie des Trois Ponts**", een Bistrot de Terroir® op slechts enkele honderden meters van de aankomst.

De Tour d'Orti heeft mooie landschappen in petto, zeker in de sneeuw, maar als de zon brandt moet u bescherming voorzien, want veel schaduw is er niet.



Sainte-Ode - C2

SYNDICAT D'INITIATIVE

rue de la Gare, 5
B-6680 Sprimont (Sainte-Ode)
+32 (0)61 32 88 01
info@sainte-ode-tourisme.be
www.sainte-ode-tourisme.be

IN DE PRAKTIJK

De routes zijn gratis te downloaden via de mobiele app 'Sity Tour / Sity Trail'.

De folder van het Ardennes Nordic Park en ook de Z-Card "Sainte-Ode, Destination de charme" zijn te verkrijgen bij de toeristische dienst.

SLAPEN / ETEN

De logeer- en restaurantadressen zijn te vinden op www.sainte-ode-tourisme.be

BEZIENSWAARDIGHEDEN

Champimont

Educatiecentrum over paddenstoelen
www.champimont.be

La chapelle de la Bonne Dame - Lavacherie

Brouwerij Demanez
www.demanez.be

NIET TE MISSEN

Streekmarkt 'des Deux-Ourthes'

In juli en augustus
www.marcheduterroir.be

Les Randonailles GTA

(wandelen en proeven)
www.randonailles.be

Fête des Saveurs d'Antan

Magerotte - 25/06



BLIK VAN DE JONGEREN

Tekst: Roelian Oorschot en Pascal Willems

Op de Ardense Wateren





Belgisch Luxemburg in het hart van de Ardennen, een bij wandelaars, mountainbikers en wielrenners zeer bekend en geliefd gebied.

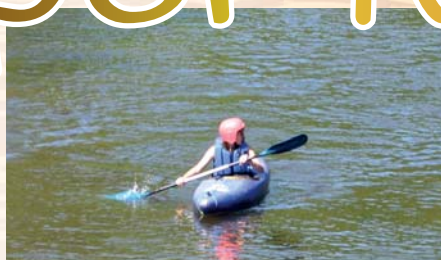
Maar wist u dat de prachtige rivieren, zoals de Ourthe in het noorden, de Semois in het zuiden, en een klein stukje van de centraal gelegen Lesse, voor kano-, kajak- en raftliefhebbers heel wat te bieden hebben?



Ga met ons mee op ontdekkingsreis en waan u even in een bootje op het water...

Waar denkt u aan bij het woord “Ourthe”? Aan kanovaren? Velen van u zijn vast wel eens een keer in een bootje de rivier afgepeddeld, genietend van de zon en van het prachtige landschap dat op het ritme van het kabbelende water voorbijglijdt. Wat maakt deze rivier nu zo bijzonder?

De Vallei van de Ourthe per kano



De Ourthe is een rivier met een lengte van 165 km. Ze ontspringt op twee plaatsen in Belgisch Luxemburg: in Ourt bij Libramont (de Westelijke Ourthe) en in Ourthe bij Gouvy (de Oostelijke Ourthe). Beide delen komen vlak voor de stuwdam van Nisramont bijeen. Door de bouw van deze indrukwekkende dam in 1958 is er een wateroppervlak ontstaan van 47 ha: het stuwmeer. In elk seizoen zijn een bezoek aan dit meer, een tochtje met een kano op het vlakke water of een wandeling eromheen (13 km) absolute aanraders.

Hoogtepunten tijdens het varen

De Ourthe heeft in Belgisch Luxemburg 9 interessante trajecten om te bevaren, van Nisramont tot Barvaux-sur-Ourthe. Alle trajecten met hun betoverende meanders, kleine stroomversnellingen, pittoreske dorpjes en picknickplaatsen zijn de moeite waard. Wanneer u het hele stuk in één keer zou varen dan komt u onderweg nogal wat hoogtepunten tegen: de enorme rotswand van de Hérou bij het dorpje Nadrin, de stroomversnellingen van Les Ondes, het binnenvaren van het oude stadje La Roche-en-Ardenne met haar dominerende kasteelruïne, Hotton met zijn grotten, waarvan het ondergrondse water uitmondt in de Ourthe, de prachtige omgeving van Deulin, en natuurlijk de romantische straatjes van Durbuy, het “kleinste stadje ter wereld”... En nog veel meer.

Bijzondere fauna

Bijzonder is ook de natuur die u vanuit uw bootje kunt bewonderen. De vallei van de Ourthe is begroeid met loof- en naaldbossen, met daartussen de weilanden waar het “Belgisch witblauw” met hun wollige dikbilkalfjes gezellig staan te grazen. Met wat geluk ziet u een ijsvogel, een reiger, blauwe libellen, rivierkreeftjes of zelfs een bever! De kleine stroomversnellingen maken dit schitterende paneel compleet en geven de nodige spanning aan de tocht.

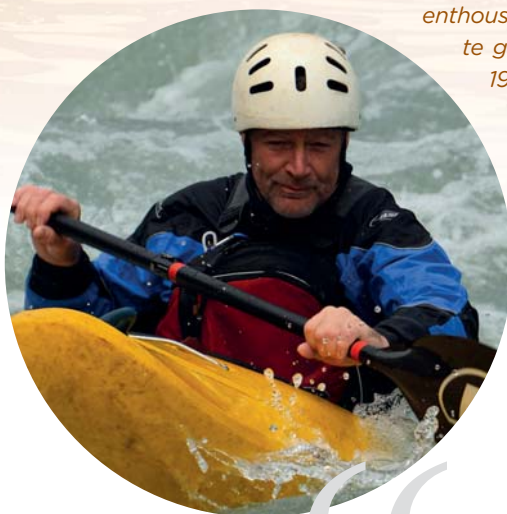


Een stukje geschiedenis

Hoe zijn de kano's en kajaks destijds op de Ourthe beland? Kanoën vindt zijn oorsprong bij de Inuit, de Eskimo's die de boten gebruikten om te vissen. In de jaren '30 van de vorige eeuw trotseerden de eerste durfballen met grote zware kajaks het Belgische wilde water en ontstonden er de eerste kajakclubs. Pas in de jaren '50/'60 kwam het kano- en kajakvaren echt op gang, mede dankzij een kanogidsje met een bijbehorende geïllustreerde kaart van Gilbert Haesendonck: "Bergrivierengids van de Ardennen".

Frank van den Brand is eigenaar van buitensport- en kanoverhuurbedrijf Brandsport in Mierchamps, dat is opgericht in 1981. *"Dankzij het prachtige gidsje van Haesendonck werden veel kajakers, waaronder ik,*

enthousiast om in de Ardennen te gaan varen. Doordat ik in 1978 Benelux- kampioen kanoslalom werd, wilden mensen graag van mij leren varen. Zo ben ik begonnen met het organiseren van cursussen en later van kanoweekends in de



Mensen wilden graag van mij leren varen. Zo ben ik begonnen met het organiseren van cursussen en later van kanoweekends in de Ardennen.

Ardennen. Daar heb ik geweldige herinneringen aan. In die tijd mocht je overal varen. Bij het binnenvaren van Houffalize bijvoorbeeld, mochten de echte "die hards" tussen de spinnenwebben door het stuk van de Ourthe nemen dat onder de stad door liep! Toen de boten nog van polyester waren, was het altijd een uitdaging om zonder materiaalschade aan te komen..

Vanaf 1983 werd het kajakken, met boten van polyethyleen, een veel duurzamer en lichter materiaal, pas echt populair. Totdat de derogatiewet van 1994 de mogelijkheden inperkte, waren er geen regels en deed iedereen wat hij wilde qua verhuur en kajaklessen. Toen in 2001 de Oostelijke en Westelijke Ourthe in het "hoogseizoen" gesloten werden, is Brandsport begonnen met de commerciële kanoverhuur. De Ourthe is zeer geschikt voor gezinnetjes: er is voldoende uitdaging door de stuwdammetjes die je onderweg tegenkomt en de rivier is veilig, omdat er vrijwel overal toegang is tot het water. De waterkwaliteit is door de jaren heen steeds beter geworden, dat is echt te merken."



BLIK VAN DE JONGEREN

Ook **Aad Kos** verhuurt kano's. Hij begon in 1980 als eerste met het organiseren van buitensportactiviteiten in de Ardennen. Zijn bedrijf **Outdoor Centre** begon ooit met 12 kano's. *"Mijn eerste jaar begon met de overstroming van de Ourthe op 21 juli 1980. De caravans dreven door de rivier. Inmiddels hebben we 200 boten. Het is een business die erg afhankelijk is van het weer: je moet voldoende regenwater hebben om te kunnen varen, maar mensen willen ook graag zon..."*

Wie wel eens in La Roche-en-Ardenne is geweest, kent vast en zeker de geelrode boten van **Ardenne Aventures**. Dit kano-verhuurbedrijf is in 1965 opgericht door **Marc Zimmer**. *"Ik werkte in de sportwinkel van mijn vader in La Roche en deed aan wedstrijd-kanoslalom. Ik had geld nodig voor betere wedstrijdboten, maar omdat ik niet genoeg verdiende, ging*

ik mijn "oude" boten maar verhuren. Zo ontstond "Zimmer Loisir". Maar al gauw bleek een bedrijfsnaam met een "Z" niet handig in het telefoonboek, vandaar de naam Ardenne Aventures."

Wanneer het water van de Ourthe hoog genoeg staat, kan er ook geraft worden. De meeste kano-verhuurbedrijvingen verhuren ook rafts, grote opblaasbare boten voor meerdere personen. **Wildtrails** bijvoorbeeld, het buitensportbedrijf van **Frank Descamps**, gebruikt ze onder



Tip van een pro

Waar het water het hardste stroomt vormt zich een V, de zogenaamde "Downstream V". Wanneer u hier de punt van uw boot goed in stuurt krijgt u het heerlijke gevoel van de versnelling!



BRANDSPORT

Mierchamps, 15
B-6980 La Roche-en-Ardenne
+32 (0)84 41 10 84
info@brandsport.be
www.brandsport.be

OUTDOOR CENTRE

Au Setier, 1
B-6660 Nadrin
+32 (0)84 44 41 12
info@outdoor-centre.be
www.outdoor-centre.be

ARDENNE AVENTURES

Rue de l'Eglise, 35
B-6980 La Roche-en-Ardenne
+32 (0)84 41 19 00
info@ardenne-aventures.be
www.ardenne-aventures.be

WILDTRAILS / BASECAMP

Rue Sainte-Bernadette
B-6987 Jupille (Rendeux)
+32 (0)84 36 85 50
info@wildtrails.be
www.wildtrails.be

andere voor teambuildingactiviteiten. *“De beste periode om op de Ourthe te raften is na de laatste sneeuwdag, door het smeltwater staat het waterpeil dan op een perfecte hoogte. Mensen vragen ook in hartje zomer bij laag water of ze kunnen raften, daar moet ik wel om lachen.” Franks terreinen liggen aan de Ourthe en bij echt hoog water staat de rivier tot aan zijn terras. “Dan kun je bijna naar binnen varen. 2003 had het hoogste waterpeil dat ik tot nu toe heb meegemaakt”.*

Naast kanovaren, kajakken en raften worden er meer activiteiten op de Ourthe aangeboden: waterball, pedalo's of waterfietsen en vlotvaren.

Andere bedrijven die kano's en kajaks verhuren op de Ourthe

Bomal

Kayak Michel: www.k-m-g.be
Outlive Experience: www.ardennen-survival.nl

Durbuy

La Petite Merveille: www.lapetitemerveille.be

Hotton

Hotton Aventure: www.hottonaventure.be
PBO Sports Events en Verhuur: www.pbo-sporteevents.nl

Houffalize

Azimut – Moulin Bock NaturAction: www.naturaction.com
Camping Chasse et Pêche – C&P Buitensport: www.cpbuitensport.be

www.luxembourg-belge.be



"Into the Wild"

met de packraft

Packraften? Dat is vast weer zo'n nieuwe hype of een nieuwe extreme sport? Ik hoor het u denken, maar dat is het niet. Packrafting komt uit Alaska en bestaat al enige tijd. Sinds kort is deze activiteit ook in België te vinden en wel in de Ardennen!

Een 'packraft' is een kleine opblaasbare boot die gemakkelijk in een rugzak kan worden vervoerd. Ook de peddel is licht en uit elkaar te halen, zodat je er goed mee kunt wandelen. *"Het idee van packraften is, dat je via mooie wandelpaden naar de instapplaats van de rivier of het meer wandelt. Daar blaas je door middel van een vernuftig systeem zonder elektriciteit je bootje op, waarmee je vervolgens over water weer terugvaart naar het beginpunt. Natuurlijk kun je er ook meerdaagse trektochten mee maken, want een packraft kan 60 kg bagage op de voorpunt dragen, zonder dat je daar tijdens het varen last van hebt."* Dat zegt **Luc Van Ouytsel**, tenminste. Luc is een man met packraften als passie, dat straalt aan alle kanten van hem af. Hij is opgeleid als raftgids en heeft packraften ontdekt in Frankrijk tijdens een rafttrip. De combinatie van wandelen en varen stond hem direct aan.

Ver van de bewoonde wereld

"Wat mij het meeste aantrekt bij packraften is het 'Into the Wild'- gevoel. Je bent autonoom, je hebt geen vervoer nodig om ergens te komen of te worden opgehaald, je hebt je eigen eten en drinken of zelfs een tentje mee en je bent weg uit alle drukte! De Ourthe leent zich uitstekend voor packraften en dan vooral het minst bewoonde gedeelte tussen Nisramont en Maboge. En mocht er te weinig water zijn, dan wijken we uit naar het stuwmeer van Nisramont, wat een prachtplek is dat!"

“De mooiste periode om te varen is naar mijn mening de herfst, wanneer de bomen van kleur veranderen, of de lente met het frisse jonge groen.”





Gedeeld geluk

Luc is voor zijn hobby regelmatig met zijn gezin of met zijn vrienden op pad met zijn bootjes. Hij heeft in de wereld al heel wat rivieren ontdekt. Maar, zoals de laatste woorden van Christopher McCandless uit de film "Into the Wild" luiden: *"Happiness is only real when shared"*, wil hij graag andere mensen laten kennismaken met de schoonheid van de Ourthevallei en met de geweldige ervaring van het packraften. Daarom heeft hij het bedrijfje "Pack and Raft" opgezet en begeleidt hij in het weekend groepen. Meestal op de Ourthe, maar op aanvraag kan hij ook naar andere rivieren, zoals de Semois, uitwijken. Luc heeft het nodige materiaal voor 18 personen (16 eenpersoons boten en 1 tweepersoons boot) en verzorgt halverwege de dag ook een lunch, die de deelnemers overigens zelf in hun rugzakje van rond de 4,5 kilo meedragen. Kinderen vanaf acht jaar kunnen onder begeleiding van een volwassene ook deelnemen.

Herfst en lente

"De mooiste periode om te varen is naar mijn mening de herfst, wanneer de bomen van kleur veranderen, of de lente met het frisse jonge groen. Tijdens de zomervakantie vaar ik niet in België, dan vind ik het te druk op de rivier. Het idee van packraften is juist het "alleen-op-de-wereld-gevoel". Bovendien is het waterpeil van de Ourthe dan vaak te laag om te mogen varen. Een packraft heeft dezelfde minimale water-hoogte nodig als een kano om te kunnen varen."

De TransBelgica

Wie meer wil weten over uitstapjes met de packraft kijkt op de website van Luc of op zijn gelijknamige facebookpagina. Zo kunt u Luc ook volgen tijdens zijn persoonlijke uitdagingen, want deze avonturier zit niet stil. Met twee vrienden wil hij volgend jaar de expeditie "TransBelgica" gaan ondernemen. Een tocht van tien dagen dwars door België met de packraft via wandelpaden en via zo veel mogelijk rivieren (Vierre, Semois, Lesse, Ourthe, Aisne, Amblève). De ecologische voetafdruk van deze tocht moet zo klein mogelijk zijn. Een schitterende uitdaging!



PACK AND RAFT
+32 (0)473 85 31 24
packandraft@gmail.com
www.packandraft.be

De Semois is de wildste'

Robert Zorrilla komt oorspronkelijk uit Bouillon en is de eigenaar van Semois Kayaks, een kanoverhuurbedrijf dat hij in 2001 "door gelukkig toeval" kon overnemen. *"Ik verhuurde waterfietsen in Bouillon op het vlakke deel van de Semois tegenover het kasteel. Toevallig hoorde ik dat er in Poupehan een kajakbedrijf te koop stond en heb geen moment getwijfeld: het contact was snel gelegd, de onderhandelingen verliepen vlot en mijn eerste seizoen begon in 2002 met een zeer goede verhuur. 2003 was helaas een heel droog jaar. De daaropvolgende jaren waren wisselend, met zeer goede en zeer slechte cijfers. Kano's verhuren is een vak met ups en downs. We zijn zeer afhankelijk van het weer, van de waterstand en van de hoeveelheid regen. Elk jaar is opnieuw een lot uit de loterij."*

Impulsief en last minute

Semois Kayaks beschikt over een honderdtal één- en tweepersoons kajaks. Onze doelgroep is door de jaren heen sterk veranderd: *"Vroeger plande men een kajaktocht ver van tevoren. Tegenwoordig reageren mensen veel impulsiever. Toeristen uit Antwerpen of Brussel kijken bijvoorbeeld 's morgens uit het raam, ze zien dat het mooi weer is en besluiten om naar de Ardennen te gaan voor een kanotocht. Het zijn "last minute" beslissingen. Met wat zoeken op tablets en smartphones vinden mensen ons vrij snel. Aan ons de opdracht om te evolueren en aan de vraag te beantwoorden. We moeten up-to-date informatie verstrekken en flexibel zijn om de mensen te kunnen ontvangen die bij ons aankloppen, zelfs degene die niet hebben gereserveerd..."*

Van de theorie naar de praktijk

In theorie: de Semois is een waterloop waar van half maart tot begin november op gevaren mag worden. Maar in de maanden juni en juli is het goed mogelijk dat het water te laag staat om te kunnen varen. Ook het tegenovergestelde is mogelijk, zoals in 2016 gebeurde: de rivier werd half juni gesloten vanwege een te hoge waterstand.

In de praktijk: bij Semois Kayak kunt u met uw kajaktocht in Bouillon starten (pont de Cordemois) en varen tot Poupehan (15 km). Deze tocht neemt onder normale omstandigheden ongeveer drie uur in beslag. Een verlenging van de tocht tot Frahan geeft 4 km extra vaarplezier. Voor gezinnen met jonge kinderen is de tocht van Poupehan tot Frahan ideaal: één uur varen over 4 km. Jaarlijks zijn er rond de 3000 mensen die deze afvaarten bij ons ondernemen.

Vooraf gezinnetjes

Robert is blij met zijn doelgroep, die volgens hem verschilt van die van de Lesse. *“Daar komen vooral groepen die er met alcoholische drank een feestje van maken. Ik heb het voordeel dat er bij mij veel gezinnen en families komen om te varen, met grootouders en al. Wie de Semois uitkiest komt voor de natuur en om er even helemaal uit te zijn. Het is de wilde kant van de Semois die hen aantrekt. Ik heb zelf een groot deel van de Waalse rivieren afgevaaren en ik vind de Semois het wildst. Dat is wat haar zo uniek maakt...”*

De techniek van de eekhoorn

“In de natuur zijn en dicht bij het water, dat vind ik het beste wat er is. In de vallei van de Semois moet je genieten van de rust en de schoonheid van het landschap”. Robert Zorilla is een dromer, maar zeker ook iemand die met beide benen op de grond blijft staan: “Je kunt het verhuren van kano's niet zomaar verplaatsen naar een ander gebied omdat je gebonden bent aan de rivier. Wat betreft de toekomst is het spannend hoe het steeds droger wordende klimaat ons werk zal gaan beïnvloeden. We zullen moeten doen wat de eekhoorns doen: het resultaat van een goed jaar opsparen. Wanneer de condities optimaal zijn moeten we er echt van profiteren. Als het heel warm is zoeken mensen activiteiten op het



water. Maar daar ligt de moeilijkheid van ons werk. Op dag 1 heb je 5 mensen en de volgende dag zijn het er opeens 200. En wij moeten altijd klaarstaan. Daarom werk ik veel met zelfstandigen. Het is onmogelijk om constant werk te beloven omdat we van tevoren niet weten hoeveel mensen er nodig zijn.”

Een bijzondere werkomgeving

Robert benadrukt: *“Ik besef vaak genoeg wat een voorrecht het is om in zo'n prachtige omgeving te mogen werken. Concentreer je je alleen maar op je vele werk dan wil je dat nog weleens vergeten. Mensen komen voor een ludieke activiteit die ze graag met elkaar willen delen. Toeristen die zelf 8 uur per dag tussen vier muren naar een scherm staren benadrukken regelmatig: “u heeft geluk met uw werkplek”. De keerzijde van de medaille? “Wanneer iedereen vrij is en kan ontspannen dan moet ik werken. Maar dat is een keuze die ik heb gemaakt en die ik aanvaard. Als ik de blije gezichten van de kajakkers op het water zie dan weet ik waar ik het voor doe. Zoekt men een activiteit voor een halve of hele dag in de omgeving van Bouillon dan gaat er niets boven een kajaktocht op de Semois.”*



Bouillon - A3

SEMOIS KAYAKS

Boulevard Vauban (pont de Cordemois)
B-6830 Bouillon
+32 (0)475 24 74 23
info@semois-kayaks.be
www.semois-kayaks.be

Andere bedrijven die kano's en kajaks verhuren op de Semois

Bouillon

Les Epinoches: www.kayak-lesepinoches.be
Pédalos “Le petit Baigneur”: www.pedalos.be
Pédalos “Les Dauphins”: www.pedalos-bouillon.be

Chiny

Le Batifol: www.kayaklebatifol.be
Les kayaks de l'Embarcadère: www.kayak-chiny.be

Mortehan

Camping Les Ochay: www.campinglesochay.be

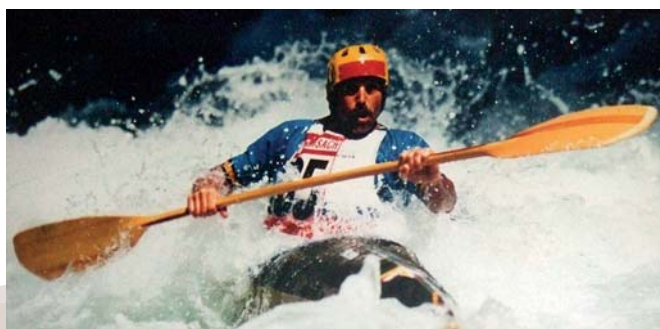
www.luxembourg-belge.be



Jean-Pierre Burny

onze viervoudige wereldkampioen

Jean-Pierre Burny komt oorspronkelijk uit Chaumont-Gistoux en was lid van de kajakclub van Anseremme. Zijn hele sportieve carrière is hij deze club trouw gebleven. En wat voor een carrière: hij werd vier maal wereldkampioen rivierafdeling en was finalist tijdens de Olympische Spelen van Mexico, München en Montreal op de 500 en 1000 meter vlakwaterkajakken (lijnvaaren). Deze kampioen schroomt niet om zijn ervaring en bekwaamheid met anderen te delen.



“Ik heb Maxime Richard getraind toen hij junior was. Hij is wereldkampioen rivierafdeling geworden bij de junioren en vier keer wereldkampioen bij de senioren. Zijn vader, Marc Richard, werd later zijn trainer. Maxime is op dit moment de beste Belgische kajakvaarder binnen zijn discipline. Hij stond in de halve finale van de Olympische Spelen van Londen.”

Maas, Lesse en Semois

Jean-Pierre trainde veel op de Maas en op de Lesse. Via zijn werk kwam hij in 1985 bij het Adepts Sportcentrum van Chiny terecht, in de streek van de Semois. Hij verhuisde naar Herbeumont in de jaren '90, op een steenworp afstand van de rivier.



“Voor de sportlessen en -stages van de Adepts heb ik duizenden personen, vooral scholieren, kajakles gegeven. Ook heb ik het Belgisch Nationale rivierafdalingsteam getraind. In de winter deden we duurtrainingen over lange afstand op de Semois. We voeren van Chiny tot Chassepierre, een twintigtal kilometer, of van Chassepierre naar Herbeumont, 22 km. En voor de afwisseling gingen we naar andere Ardense rivieren zoals de Boven-Lesse bij Maissin, Lesse en Daverdisse, en de Lienne, de Salm of de Ourthe bij Houffalize. En allemaal in de winter om van goede hoge waterstanden te kunnen profiteren. In het voorjaar, wanneer het visseizoen begint, mag er op deze rivieren niet meer gevaren worden. Onze wedstrijdboten voor de rivierafdeling hebben minimaal dertig centimeter water in de rivier nodig om de grond niet te raken”.





Een wilde rivier en totale kalmte

JPB kent alle hoekjes van de Semois en heeft meerdere favoriete plekjes. *“Het wildste stuk is naar mijn mening het stuk tussen Chassepierre en Herbeumont. De meander rondom het Graf van de Ridder is fantastisch door de schoonheid van het landschap en de absolute rust die er heerst. Het traject Cugnon-Dohan is ook heel wild met rotswanden aan één kant en weilanden aan de andere kant. De vallei van de Semois is zeer bosrijk. Het meest sportieve gedeelte is het stuk tussen Chassepierre en Herbeumont, met kleine stroomversnellingen die bij veel water best groot kunnen worden! Hoog water is er vaak aan het eind van de winter, wanneer de lente start en de sneeuw begint te smelten of na hevige regenval. Wil je met hoog water varen dan moet je wel wat ervaring hebben en over goed materiaal beschikken want het water is koud. Voordat je naar de vallei van de Semois komt rijden kun je het beste informeren naar de waterstand, want bij te laag water is de rivier gesloten. De kanoverhuurbedrijven hebben altijd up-to-date informatie. Wanneer je graag meerdere dagen vaart, met een twintigtal kilometer per dag, dan kun je gebruik maken van de campings onderweg. Je vaart zo tot Monthermé in Frankrijk, waar de Semois van naam veranderd in Semoy. Zo’n avontuur heb ik ook ondernomen, met een tent en bagage in de boot. We voeren Chiny-Chassepierre, Chassepierre-Herbeumont, Herbeumont-Dohan, Dohan-Frahan, Frahan-Bohan... Vooral Duitsers doen graag dit soort tochten”.*

Geen huizen of sporen van beschaving

Wat denkt een kajakkampioen van recreatievaren? *“Voor niet-wedstrijdvaarders is kajakovaren een heerlijke bezigheid om actief te zijn in de natuur en om kilometers te maken, net als op de MTB, in een bosrijke omgeving. Bij ons heb je het geluk, nadat je de laatste brug gepasseerd bent, om kilometers lang geen huis tegen te komen. Neem het stuk van Martué tot Chassepierre, van Chassepierre tot Herbeumont of van Bouillon tot Poupehan... je vaart steeds een twaalf kilometer zonder sporen van enige beschaving. En de voordelen van kajakovaren voor de gezondheid? “Kajakovaren ontwikkelt vooral het bovenlichaam en is een uitstekende duursport”.*

Gevaren en stages

Wat is er nu zo bijzonder aan het afdalen van een rivier? *“Voor mij is het vooral het contact met de natuur. Een rivier volgen vraagt om die te kunnen lezen om de snelste passages te vinden, wetende dat die veranderen bij andere waterstanden. Een rivier zoals de Semois kan heel gevaarlijk worden bij hoog water. Je moet dus wel weten waar je mee bezig bent. Kajakstages zijn een groot succes bij de jeugd. Om vooruitgang te blijven boeken moet je ze meenemen naar nog sportievere rivieren en dus naar het buitenland. De jeugd is vooral geïnteresseerd in plezier en sensatie. Ze nemen niet (of hebben niet) de tijd om van de omgeving te genieten...”.*

Gaat Jean-Pierre op vakantie, dan vertrekt hij nooit zonder zijn kajak. Hij kiest altijd een bestemming in de buurt van een rivier of een meer, en houdt er ook van om de omgeving met zijn fiets te verkennen. Eenmaal weer thuis houdt hij zich bezig met zijn Highland koeien die in zijn weiland staan. Alleen een weggetje scheidt zijn terrein van “zijn” Semois.

Allemaal in hetzelfde schuitje

Regels voor natuurbehoud

De Ourthe, de Semois, de Lesse... drie prachtige waterlopen om van te genieten! Om deze micro-paradijsjes zoveel mogelijk intact te laten, zijn er in het verleden belangrijke regels ingevoerd. En die gelden nu nog steeds!

Op 30 juni 1994 kwam er vanuit het Waals Gewest een besluit ter bescherming van de flora en fauna van de rivieren, voor zowel het water als voor de oevers. En dat besluit was hard nodig, want door het toenemende toerisme werd de rivier meer en meer voor diverse recreatieve doeleinden gebruikt. Dat bleek echter nog niet voldoende. Daarom kwam er in 2001 een strenger besluit dat zelfs over de grenzen stof deed opwaaien. Kranten in Nederland, Vlaanderen en Wallonië stonden er vol van. Werd dit dé strop voor de kanoverhuurbedrijven? Tegenwoordig zijn de regels nog verder aangescherpt en zijn we er allemaal allang aan gewend. Maar wat houdt die wetgeving nu eigenlijk in?

“Een wetgeving is noodzakelijk en de goede kanoverhuurders nemen zelf hun verantwoordelijkheid door de verhuur te stoppen als het water te hoog of te laag is.”

Frank van den Brand
- BrandSport

Om de natuur in het voorjaar, de zomer en het vroege najaar met rust te laten, mag er op de bovenlopen van onze bekende rivieren (de smallere “wildere” stukken) en op de kleinere stromen, zoals de Salm, de Aisne en de Sûre, in die periode niet worden gevaren. Dit vaarverbod geldt van 15 maart tot en met 30 september. Vooral voor de Lesse was deze, destijds ingevoerde, regel een grote verandering, want 's zomers liep de kanoverhuur er storm. Ook wordt het debiet van de waterloop, de hoeveelheid kubieke meter water die er per seconde doorheen stroomt, nauw in de gaten gehouden. Is deze lager dan het geldend minimum, dan kan 's morgens om 8 uur worden besloten om de rivier die dag voor vaartuigen af te sluiten. Dit geldt ook voor het maximumdebet, dat, na periodes van zware regenval, de rivier te gevaarlijk maakt voor recreatieafvaarten. Voor elke rivier gelden andere minima en maxima.

Voor de signalering en de vaartijden kwam er een andere, destijds “nieuw” ingevoerde, regel. Bij elke officiële in- en uitstapplaats kwam een duidelijk bord te staan met daarop de toegestane vaartijden. Het is nu dan ook verboden om op andere plaatsen in of uit de boot te stappen om zo de oevers tegen erosie te beschermen. Ook moeten de vaartijden die voor die bepaalde periode in het jaar gelden, worden gerespecteerd.

Op de website van het Waals Gewest vindt u alle regels over dit onderwerp:
www.kayak.environnement.wallonie.be

INSPIREREN BETOVEREN



De Franse, Belgische en Luxemburgse Ardennen zijn verenigd in het zogeheten « Destination Ardenne ». En niet zonder goede reden. Deze Ardennen zijn verbonden door hun geschiedenis, hun legendes en hun tradities.

De kracht van deze identiteit zit hem in het grote vermogen om mensen te laten dromen, om emoties los te maken, om te verbazen en verschillende menselijke dimensies te voeden.

De magie van de Ardennen haalt zijn kracht uit een uitzonderlijke natuur, waar talrijke bossen, groene hoogvlaktes, rustgevende valleien en fascinerende grotten verenigd worden.

De Ardenner, hoeder van deze adembenemende plaatsen, heeft een innemend karakter, en de Ardennen zijn een land van zeldzame emoties die het leven betoveren van zij die er leven en zij die het ontdekken...



WWW.VISITARDENNE.COM

OVER WEGEN

OVER PADEN

MET DE FIETS

ONTDEK de eerste grote routes van de Ardennen, te voet, met de fiets en met de auto...





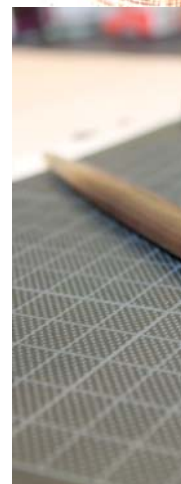
Redu kreeg internationaal faam door zich in het voorjaar van 1984 te ontpoppen als één grote boekenwinkel. Een groot feest rond boeken en de ruimte

doet dit dorpje opleven, nadat het met een leegloop kampte. Van dan af zal het zich toeleggen op boeken en alle beroepen errond: papier, boekbinden, kunst, schone letteren. En net als in de sprookjes buigt een goede fee zich over het wiegje. In dit geval het Welshe grensstadje Hay-on-Wye dat een gelijkaardig avontuur beleefde. De bedenker van dit 'concept', Richard Booth, is er bij om het project op de sporen te zetten. Intussen is het idee al 33 jaar oud en liep de Lesse al vele malen onder de brug... Tijd om even te gaan kijken wat de geboren of aangespoelde 'Redutois' vandaag zoal doen en wat ze plannen voor morgen.

Het dorp telt momenteel vijftien boekhandels, een hotel, vijf restaurants, allerlei handelszaken waaronder een kruidenierswinkel van lokale en biologische producten, een drukwerkmuseum en kunstateliers. We praatten met drie ambachtslieden met tovervingers. Zij willen de traditionele gebaren van de makers van mooie boeken in ere houden. Een hele uitdaging in dit digitaal tijdperk. Is het liedje van het papieren boek in zijn fraaie band bijna uitgezongen? Wordt die metgezel die we zo graag in de bibliotheek gaan opzoeken, omdat hij onvergetelijke herinneringen naliet, echt bedreigd door het web en het elektronisch boek? Omdat ook wij onder de indruk zijn van die mooie 'gebaren', richtten we de schijnwerpers op drie bewakers van technisch vakmanschap dat een boek doet ontstaan.



Redu Een droom een dorp





ARDENS VAKMANSCHAP

Tekst: **Pascale Ghislain** en **Fanny Lardot**



Laten we nu even nader kennismaken met een kalligraaf, een vak uit een andere tijd en dat zich niets aan de tijd gelegen laat.

Alle grote beschavingen hadden hun eigen schoonschrift of kalligrafie (van het Grieks kallos, mooi, en graphein, schrijven), die meer is dan gewoon mooie letters willen vormen met het alfabet. In hedendaagse kunststrekkingen worden letters vaak uit een puur esthetisch oogpunt benut. Zo heeft de oosterse kalligrafie grote kunstenaars geïnspireerd (Cobra). Landmeter **Claude Delvigne** proefde van de geduldige discipline van de kalligrafie na zijn pensioen, 15 jaar geleden. Sindsdien gaat er geen dag voorbij zonder dat hij de pennenkunst beoefent.



gaan hun gespleten punten open, om de pennestreek vol te maken. Ik gebruik Chinese inkt, gemengd met pigmenten, water en Arabische gom."

In sommige landen leert niemand nog met de hand schrijven, maar Claude Delvigne merkt dat kinderen maar al te graag naar zijn workshops komen. Hij gelooft ook in het positieve effect op hun aandacht en luistervermogen.

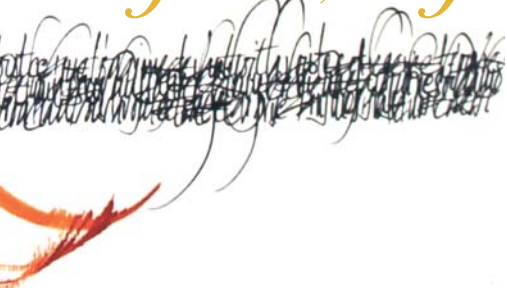
SCHOONSCHRIFTATELIER

rue Neuve, 72
B-6890 Redu
+ 32 (0)61 40 17 18

Kalligrafiewerkshops op aanvraag, op dinsdag, woensdag en vrijdag.

Er zijn ook workshops tijdens het weekend, op 22+23/04 en 10+11/06. Ze worden geleid door **Nadine De Beys**. Aangeboden technieken: Karolingisch, Unciaal, Kanselarij, Engels of andere fantasieschrijfwijzen. Info en inschrijven: +32 (0)476 64 69 26.

*Karolingisch,
gotisch, Engels of kanselarijschrift*



"Kalligrafie is ook kunstzinnig. Als ik het schoonschrift beoefen, dan streef ik naar schoonheid. Maar om te creëren, moet je een lange technische leertijd doorworstelen. Ik heb de basis van deze discipline geleerd in Redu, bij Paul De Beys. Ik heb stages gevolgd bij hem en ook bij een kunstenaar uit Toulouse, Laurent Rébéna, die vandaag in de Parijse regio gevestigd is. Nu organiseer ik workshops in het dorp om deze discipline beter bekend te maken, want iedereen kan het. De mooiste westerse schrijfwijzen zijn volgens mij het kanselarijschrift of het zwelschrift, die allebei erg elegant zijn. Voor die letters gebruik ik karakteristieke pennen. Zo kan ik een fijne streep trekken en als ik erop druk





Een hele reeks avonturen

We schrijven 1984.
Drie mannen met
hart voor Redu

zetten de schouder onder een project dat het schilderachtig Ardens dorpje als gegoten zou zitten. Redu, waar vroeger bijna enkel aan landbouw en seizoenwerk gedaan werd, wordt het eerste boekendorp op het continent. De baanbreker in dit hele avontuur is een Luikenaar. Hij is de eigenaar van een tweede verblijf in Redu, waar hij zijn vrije dagen doorbrengt met zijn gezin. Het is Noël Anselot. Hij kent het hele verhaal van Hay-on-Wye in Wales goed, het eerste boekendorp dat in september 1978 het levenslicht zag. Zijn medeplichtige is een uitzonderlijke verslaggever, die ook helemaal weg is van Redu. Het is een man met een brede cultuur die zijn stempel zette op de Belgische Franstalige radio en televisie: Gérard Valet. Het derde teamlid is de burgervader van toen, Léon Magin. Hij stelt lege gemeentelijke lokalen ter beschikking van de toekomstige boekhandelaars. Een vierde musketier, Henri Lambert, is een estheticus die bruist van ideeën en in Redu een gezinswoning bezit. Hij richt er in 1983 een kunstgalerie in die tot een van de beste van het land zal uitgroeien. De internationale tentoonstelling over de kunstboekbinderij die hij in 1993 organiseert, zal later overgenomen worden door het Museum van Mariemont.

Cicero zei het al, papier is geduldig. En dat geldt ook voor de makers van dat papier.

In de werkplaats waar hij papier op de oude manier vervaardigt, maakt ambachtsman **René Lefer** bepaald indruk! Hij is echt van alle markten thuis. In de tijd dat het boekendorp uit de startblokken schoot, was hij metser bij een bedrijf dat gespecialiseerd was in de restauratie van beschermde sites. Hij vertelt ons hoe het allemaal liep: *"Ik werkte aan erfgoed, zoals de basiliek van Saint-Hubert of de abdij van Maredsous. Maar in 1987 moest mijn firma inkrimpen. Toen ik werk ging zoeken, botste ik op een vacature bij een papiermaker-graveerder in Redu, André Colpin. Mijn handen waren altijd al mijn kostbaarste werktuigen en ik besloot er voor te gaan. Hij nam mij in dienst, leidde me op en de liefde voor dit vak zou nooit meer uitdoven. Mijn echtgenote is bij mij komen werken. Zij hield zich bezig met de druk van de gravures en de verkoop."*

René wordt aangetrokken door het Maison du Tourisme dat de fabricage van mooi papier in stand wil houden voor toeristen en scholen. *"Ik krijg de vraag om papier te hermaken, maar dat kan niet zonder materiaal! Ik krijg dus een oude pers, kuipen, scheppramen en nog ander oud gereedschap die de beroeps van de papiermakerij voor mij opduikelen. Ik krijg steun van de mensen van het vak: Burgo-Ardennes in Virton, Arche in Stenay. Het was nooit mijn bedoeling om rijk te worden, maar ik droom er wel van om een oude fabriek weer op te starten die alle fasen in de creatie van een boek zou tonen."*

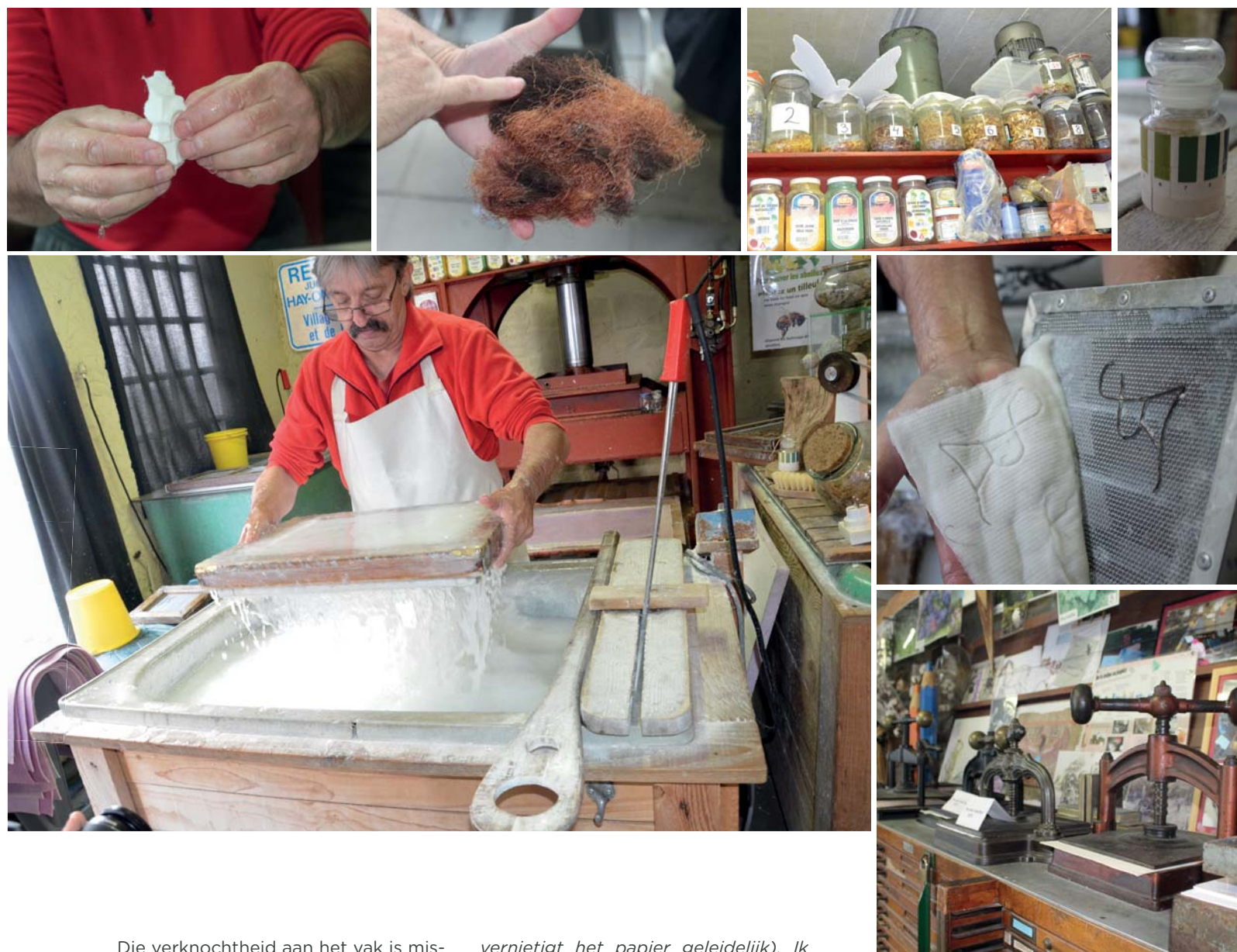
Handgeschept papier



100% biologisch papier

Het is gezellig bij René Lefer, die ook een uitstekend pedagoog blijkt. Zijn atelier is trouwens ingericht in de vroegere school van Redu, een zeer terechte herbestemming dus. Zelf vindt deze veelzijdige handwerker het ook fijn om zijn kunnen door te geven. Hij ontving al Afrikaanse delegaties en zelfs de Vietnamese minister van cultuur en de Chinese ambassadrice, die allemaal erg geïntrigeerd waren door zijn vakmanschap. En van zijn echtgenote, die voor onze ogen gemarmerd papier vervaardigt.





Die verknochtheid aan het vak is misschien geen toeval: “Mijn papier wordt met 100% katoen vervaardigd. Ik heb het negen jaar lang leren vervaardigen bij een meester-papiermaker, maar ik had het toch al ergens in de vingers. Als kind hielp ik geregeld mijn oom die vodenman was. We trokken door de dorpen om versleten, gescheurd of onbruikbaar textiel op te halen. Alle lompen gingen naar een papierfabriek, die ze tot papier omvormde.”

De stappen in de papierfabricage volgen op elkaar als in een ritueel: “Ik begin met het vullen van mijn kuip met water dat ik tot ongeveer 40°C opwarm. Hoe warmer het water, hoe sterker het papier zal zijn. Daarna breng ik het zuurgehalte in evenwicht tot op de neutrale pH-waarde (= 7), zodat het langer meegaat (zuur

vernietigt het papier geleidelijk). Ik voeg een reeks planten toe om het papier te kleuren (cacao, koffie, terrasiëna, cichorei, specerijen...) of om het ‘aan te kleden’ (gedroogde bloemen zoals korenbloem, hortensia, rabarber, maïsbaard, hennep). Het is een magisch moment als je het resultaat ziet! De laatste stap is het drogen.” Hij heeft ideeën zat dus, zoals het katoen vervangen door selder- of preistengels of varen. Het recept? “Net als voor een goede soep, groenten en water. Je zou het trouwens bijna opeten.”

ATELIER VOOR HANDGESCHAPT PAPIER

Cour des anciennes écoles

B-6890 Redu

+ 32 (0)61 65 61 18

lefferrene03@gmail.com

<http://lefer-rene.skyrock.com>



In Redu vullen de ambachtelijke technieken elkaar aan om een boek te doen ontstaan: papier, Chinese inkt, oude druk- en boekbindmachines.



Kunstbindery

van Brussel tot Redu

Deze laatste fase rust op de schouders van **Roland Vander Heyden**. De Brusselse familie Vander Heyden telt al drie generaties (sinds 1929) van boekbinders. Roland leerde er de boekbindtechnieken: *“Maar ik wil nooit meer terug naar de hoofdstad! Het leven is zoveel aangenamer in dit stukje België en de sfeer is zoveel artistieker. Ardenners zijn spontane mensen, ze kennen elkaar. Ik woon nu al 22 jaar in Redu, waar ik trouwens wat toevallig terecht kwam. Ik ontdekte het boekendorp toen ik met mijn gezin het Klokkemuseum in Tellin bezocht. Er was toen geen boekbinder meer en ik greep mijn kans!”*





Doe het goed en laat het weten

De boekbinder maakt een omslag dat past bij het boek of restaureert een band om het werk te kunnen bewaren (een leren band gaat 300 jaar mee). Alles is op codes gebaseerd, van de industriële boekbinderij tot de kunstboekbinderij en zelfs het binden van boeken als kunstvoorwerpen.

"Ik oefen dit beroep nu al 50 jaar uit en ik blijf maar nieuwe methodes leren. De traditionele en de modernste

technieken gaan samen. Ik heb gewerkt voor bibliotheken van laboratoria, van notarissen, artsen, advocaten, historici en van kunstenaars. Voor archivisten en eersterangsklanten zoals Yves Rocher, de presidenten Ford en Reagan. Mijn cliënteel is vooral buitenlands (Frankrijk, Verenigde Staten, Japan, Turkije, ...). Maar ik kan evengoed het receptenboek van uw grootmoeder die u na aan het hart ligt, een mooie nieuwe band geven! Ik pas me aan de wensen en het budget van de koper aan."

Er worden tal van materialen gebruikt voor boekbanden: "karton, gemarmerd papier, leder, heellinnen, bladgoud. Voor een leren omslag is de keuze groot: huiden van geiten uit het Atlasgebergte, India, Nigeria,

Marokko, huiden van kalveren of runderen, van zeboe ... Net als de mens heeft ook elk dier een eigen huidkorrel. De laatste etappe bestaat uit het vergulden van de snee (aan de drie kanten van het boek) of de rug van het boek, met gemakkelijk hanteerbaar en erg fijn bladgoud van 22 karaat. Het vergulden van de drie kanten van het boek (de snee) werd uitgevonden door de monniken om de boeken tegen gulzige wormen te beschermen! De aanbrenghing van het bladgoud op de rug van het boek gebeurt met een strijkijzer dat op bijna 100°C wordt verhit. Dit wordt fleuron genoemd en kan de vorm van een bloem of een wapenschild hebben. Vooraf wordt het leer ingestreken met eiwit dat dienst doet als natuurlijke lijm om het bladgoud te doen hechten!"

L. VANDER HEYDEN & FILS BVBA

rue de Hamaide, 68

B-6890 Redu

+32 (0)61 65 60 17

info@reliure-redu.com

www.reliure-redu.com



Roland Vanderheyden Artiste



Er zijn stages in ambachtelijk boekbinden van 12>16/06 en van 19>23/06. Ook lessen op maat zijn mogelijk.



De bladzijden omdraaien



De grote jaarlijkse afspraken draaien natuurlijk nog altijd rond de literaire activiteit, maar Redu is ook een omweg waard voor de zondagswandelaar, die er graag op uit trekt en van lokale producten wil proeven. **Manu Hougardy** wil een nieuw publiek aantrekken en doen terugkomen. **De voorzitter van het feest- en het handelaarscomité** is afkomstig van Redu. Hij verwelkomt ons goedgezind in zijn zaak 'l'Auberge gourmande'. Deze spraakwaterval was vroeger opvoeder, maar ging een opleiding tot restauranthouder volgen. Hij heeft een hele rist ideeën om volk naar zijn dorp te lokken. Hij somt grif de vele groeperingen op die de intussen niet te missen evenementen in Redu in goede banen leiden.

"Het oudste comité dat opgericht werd toen het Boekendorp geboren werd, is Redu Initiatives."

Evenementen 2017

BOEKENBEURS: 15>17/04
(eerste Paasweekend)

BROCANTE: 18/06

NACHT VAN HET BOEK: 05/08

**FESTIVAL VAN DE
ARDENSE LEGENDES:**
23>24/09

Zin in wat lekkers onderweg ...

Redu telt heel wat zaken die uw smaakpapillen erg zullen pleziëren.

L'AUBERGE GOURMANDE

+32 (0)61 65 62 52
www.redu-auberge.be

AU CLOCHER

+32 (0)61 65 52 25
www.auclocher.be

IL FORNO

+32 (0)61 65 63 90

LE FOURNIL

+32 (0)61 65 56 32
www.le-fournil.be

CARPE DIEM

+32 (0)61 61 30 45
www.redu-carpediem.be

En voor een verblijf?

Talrijke logementen in Redu en omgeving verwelkomen u van harte.
Neem contact op met

HET TOERISTISCH CENTRUM VAN DE HAUTE-LESSE

place de l'Esro 60
+32 (0)61 65 66 99
www.haute-lesse.be





De vereniging zet nog altijd alle zeilen bij tijdens het Boekenfeest in het eerste Paasweekend, met de logistieke steun van het Maison du Tourisme. Deze twee dagen staan volledig in het teken van de zeldzame of tweedehandsboekenmarkt. De andere groeperingen, jeugd- of voetbalclubs, handelaarsverenigingen en het feestcomité organiseren meer traditionele animatie zoals carnaval, de foer, het Vreugdevuur ... of op grotere schaal: de viering van de 12 trappisten en de Wijnbeurs."

www.redu-villagedulivre.be

Een creatief atelier REDU RECYCL'HÉ

Om elkaar te ontmoeten en samen projecten op te zetten die leven in het dorp brengen, werd een aparte vereniging opgericht: **Graines de Villages**. Dit ligt aan de basis van burgerlijke milieu-initiatieven: een repair café (herstelling van huishoudmaterialen, computers, naaiwerk, laswerk, ...), boekenmarkten in de vier seizoenen, maatregelen voor de biodiversiteit, recyclageworkshops. Het is allemaal bedoeld om met elkaar van gedachten te wisselen en knowhow te delen. En gezien de verbeelding oud vergeeld papier nieuw leven kan inblazen!



+32 (0)494 16 43 49
grainesdevillages@hotmail.com
www.grainesdevillages.be



Vlak naast de Librairie Ardennaise ligt het **MUSEUM VAN HET LUXEMBURGS DRUKWERK** dat in 1995 de deuren opende. Dit wil de geschiedenis van het drukwerk in de provincie Luxemburg van 1760 tot vandaag schetsen.

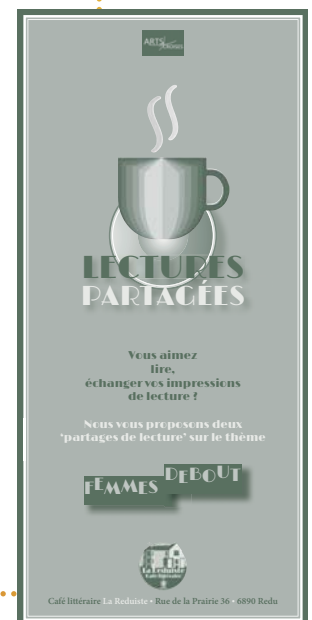
Museum van het Luxemburgs drukwerk
rue de Saint-Hubert, 14
B-6890 Redu
+32 (0)61 65 62 28



LA REDUISTE

In het knusse kader van een boekenwinkel biedt dit literair café lezingen, bijeenkomsten om samen te lezen, ontmoetingen en signeersessies van schrijvers aan. Vegetarisch eten.

La Reduiste
rue de la Prairie 36
B-6890 Redu
+32 (0)61 50 41 78
 La Reduiste



DE ARDENNEN VOOR FIJNPROEVERS

Tekst: **Françoise Lutgen** en **Pascal Willems**



TE WINNEN: 6 'BIB GOURMAND' MENU'S

(1 menu voor 2 personen in elk BIB-restaurant dat op deze pagina's voorgesteld wordt)
van 07/04 tot 05/05 op <http://blik-ardennen.luxembourg-belge.be>



“BIB GOURMAND” in Belgisch Luxemburg!

Bib Gourmand, zei u? Deze onderscheiding door de Michelin-gidsen is erg gegeerd, zowel door restauranthouders als door de liefhebbers van lekker eten ... voor een lekker prijsje! Een Bib Gourmand bekroont zaken die een volledig menu van mooie kwaliteit aanbieden voor maximaal 37 euro. Gastronomie en vakmanschap binnen zowat ieders bereik dus. Het water loopt u al in de mond? Reserveer dan snel een tafel in één van onze zeventien restaurants die deze formule hanteren.

We zoomen in op de drie nieuwe namen die Michelin in 2016 toevoegde: **Le Cœur de Lacuisine** in Lacuisine (Florenville), **Les Terrasses de l'Our** in Our (Paliseul) en **Le 13** in Libramont. Gefeliciteerd, allemaal!

De 14 andere Bibs Gourmands in Belgisch Luxemburg

Ancien Hôpital (Saint-Hubert)
www.ancienhopital.be

Auberge du Grandgousier (Mirwart)
www.grandgousier.be

Brasserie Fred (Durbuy)
www.sanglier-des-ardennes.be

Brasserie-Grill N4 (Martelange)
www.brasserie-grill-n4.be

Durbuy Ô (Warre)
www.durbuy-o.be

Hôtel des Ardennes (Corbion)
www.hoteldesardennes.be

L'Ermitage - Bistrot des Saveurs
(Houffalize) - www.hotelermitage.be

Le Baragoû (Marche-en-Famenne)
www.lebaragou.com

Le Barathym (Nassogne)
www.lebarathym.be

Le Clos des Récollets (Durbuy)
www.closdesrecollets.be

Le Moulin de Daverdisse (Daverdisse)
www.daverdisse.com

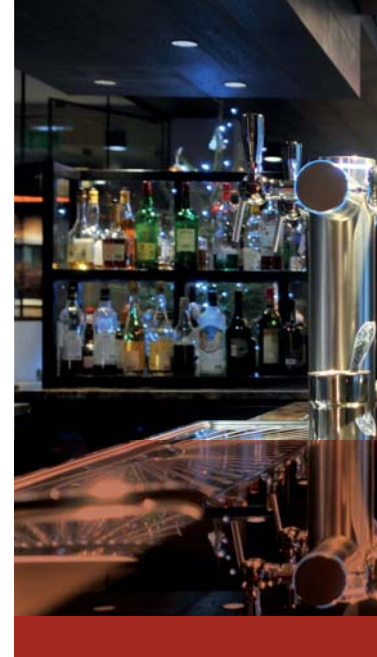
Le Val d'Hébron (Hébronval)
www.levisa.be/levaldhebron

Taverne de la Fermette (Rochehaut)
www.aubergedelaferme.be

Wagon Léo (Bastogne)
www.wagon-leo.com



Restaurant Les Terrasses de l'Our opende de deuren in de zomer van 2015. Aan het roer staat **Maxime Collard**. Zijn filosofie?: “Wij willen een bistrokeuken aanbieden met streekgerechten waarin de lokale producten centraal staan, net zoals bij La Table de Maxime. We kiezen voor eenvoudige bereidingen met porties die beter passen in een brasserie. Het is anders dan bij La Table de Maxime, maar de twee vullen elkaar goed aan. De mensen uit de streek komen naar dat laatste restaurant voor een meer gastronomische maaltijd, vaak om iets te vieren. We zien ze regelmatig in Les Terrasses, gewoon om uit eten te gaan. We werken er met seizoenproducten, zoals het klassieke melkkalf dit voorjaar en de traditionele asperges ... Het is een gemoedelijke plek, met een terras aan de rand van de rivier.”





Les Terrasses de l'Our in Our (Paliseul)

Een keuken voor lekkerbekken

Lekkerbekken, het woord is gevallen. Want de keuken die geserveerd wordt op deze mooi gedecoreerde locatie mikt op mensen die willen genieten van hun eten. En dat is Michelin niet ontgaan. Dus reikte de gids nu ook een Bib uit aan Maxime die al een ster binnenhaalde met zijn 'La Table de Maxime', een boogscheut verder. Zelf ziet hij het zo: "Het is vooral de verhouding tussen prijs en kwaliteit die beloond werd. Voor dit menu onder de lat

van 37 euro moet je minstens twee voorgerechten, hoofdgerechten en desserts aanbieden. Deze Bib Gourmand was niet echt een doel op zich, en nog minder een obsessie. Maar laten we eerlijk zijn. Wie een restaurant opent, moet ambitie hebben. We wisten dat dit menu aan de criteria beantwoordde. Alleen zijn verhouding tussen prijs en kwaliteit lokt mensen. Het spreekt vooral toeristen aan. We zien hier mensen toekomen, soms van ver, met de gids in de hand. Het is nog iets te vroeg om te oordelen, maar ik weet dat het ergens anders zo werkt.

Onder meer voor de sterrenrestaurants van de beroemde Franse gids."

Josper en suddergerechtjes

Maxime geeft grif toe dat zijn brasseriegerechten gesmaakt worden. Maar hij is ook fan van zijn grillades op de Josper, een oven op plantaardige houtskool: "Wij hebben een voorkeur voor Belgisch witblauw, vooral voor rijp vlees. We werken samen met drie slagerijen uit de buurt: Poncelet in Paliseul, Liégeois in Alle-sur-Semois

en de slagerij van de Martinhoeve in Naomé. Het vlees wordt bij hen gerijpt in kasten die speciaal met dat doel werden ontworpen. Vlees rijpen is meer het vak van de slager dan van de restauranthouder. Dat vraagt specifieke vakkennis. We bereiden ook wild in de Josper. Op deze manier bereide hindefilet is echt verrukkelijk. Ook onze suddergerechten zijn een succes. Evenveel als onze patrijs of haantjes aan het spit. Ons Nederlandstalig cliënteel is vooral dol op onze beekforel, die we in de oven bereiden, in een jasje, met tuinkruiden ...".



LES TERRASSES DE L'OUR

rue de Lesse
B-6852 Our (Paliseul)
+32 (0)61 24 20 00
info@lesterrassesdelour.be
www.maximecollard.be



Le 13 in Libramont



13 is echt een geluksgetal voor **Christian Cambrai en zijn echtgenote Fatima**. Het is nu al bijna tien jaar geleden dat het stel zijn keuken inrichtte niet ver van het station van Libramont, in het pand aan de rue des Alliés nummer... 17!

“Ons vorig restaurant in Neufchâteau was op het nummer 13 gevestigd! Eerst heette het “Au coin du feu”, wat zoveel wil zeggen als aan het haardvuur. Maar de renovatiewerken deden de open haard verdwijnen en dus gebruikten we gewoon ons huisnummer als nieuwe naam. Het is kort, sierlijk en makkelijk te onthouden. Dit cijfer volgde ons op ons nieuw avontuur in Libramont, dat in 2008 begon.”

Christian is afkomstig van Libramont en wou terug naar zijn geboortestad. Vandaag heeft de chef al een loopbaan van meer dan dertig jaar in het

hotelwezen achter zich. Hij stak veel op van zelfstudie uit boeken, maar ging ook bij restauranteurs werken om dan pas zijn eigen zaak te openen en zijn eigen culinair talent te doen smaken.

Een keuken van hier en elders!

“De keuken van “Le 13” is hedendaags en Ardens. Ik bewerk graag recepten van de streek, waar ik een gastronomisch tintje aan geef of een nieuwe, vaak onverwachte, toets aan toevoeg. We onderscheiden ons van de andere zaken omdat we vaak iets aanbieden dat alleen bij ons te vinden is, zoals het biologisch bier (La Moinette) of het natuurlijk water dat we zelf filteren. Ik zet zwaar in op andere dranken dan deze die gewoonlijk worden gedronken. Ons team dringt er ook op aan om samen te werken

met producenten van hier, kwestie van de streekgerechten op te waarderen: groenten, eieren, lokale bieren (La Chatte, Orval, La Corne du bois des pen-dus, enz.), vruchtensappen (Rachecourt), kaas (Biocap Libramont)... “

Zijn zoon staat nu samen met hem aan het fornuis, maar Christian verandert nog altijd graag. De kaart wordt om de drie maanden vernieuwd en combineert lokaal met ontdekkingen. Nog een bijzonder kenmerk van het restaurant? Er wordt veel op lage temperatuur bereid. De chef is een groot aanhanger van deze kooktechniek, die hij op alle menu's toepast. *“Ik hanteer deze werkwijze vooral voor gevogelte (eend, haantje, jonge duif) of kalfs. Het maakt het vlees mals en geeft het gerecht een heel aparte smaak. Overheerlijk, gewoon! Nog twee topspecialiteiten op onze kaart zijn kreeft en foie gras. Wat de*



Libramont - B3

LE 13

rue des Alliés, 17
B-6800 Libramont
+32 (0)61 27 81 32
info@le13.be
www.le13.be



nagerechten betreft, kan ik onmogelijk de huisbereide 'moelleux au chocolat' van de kaart halen of onze klanten komen in opstand. Ook de 'crème brûlée' is een must. Ik had bijna 20 jaar nodig om een perfect recept uit te werken!"

2017, speciaal Bib Gourmand jaar

Sinds 2001 wordt het werk van de familie Cambrai erkend in de beroemde Michelin Gids. Dat is te danken aan hun eerste restaurant van Neufchâteau. Maar hun vermelding in de Bib Gourmand 2017 was een dubbele verrassing: "We hoorden het van een journalist die naar onze reactie vroeg! We waren op dat moment sprakeloos. Bovendien verwachtten we ons hoegenaamd niet aan

twee vorken. Dat is een grote erkenning van al het werk dat zowel het zaal- als het keukenteam verzet."

Dit succes is te merken in het restaurant dat maar blijft vollopen! De goede reclame van de Bib trekt nieuwsgierigen en fijnproevers uit de hele provincie aan. "We houden echter een vast cliënteel: trouwe klanten uit de streek, bedrijven (voor de lunch) of eigenaars van hotels of B&B's die ons hun gasten sturen."



DE ARDENNEN VOOR FIJNPROEVERS

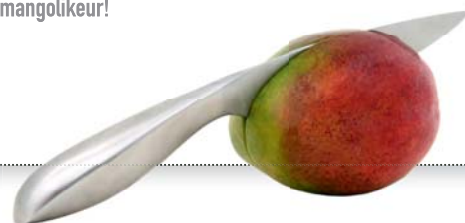


Recept van HET HUISAPERITIEF



Een groot glas
2/3 sinaasappelsap
1/3 mangolikeur
Een traantje witte rum (Bacardi)
Een snuifje rietsuiker
Veel ijsblokjes

Probeer ook de zomerversie met champagne in plaats van mangolikeur!





Au Cœur de Lacuisine in Lacuisine

au  de
LACUISINE
restaurant • hôtel

Ronny Bosmans is een man met een gulle glimlach onder een fraaie snor. Die snor is trouwens - amper gestileerd - terug te vinden in het logo van zijn zaak! Ronny staat aan het fornuis en zijn echtgenote **Christel** coördineert meesterlijk de bediening in de zaal. Zij zijn de onafscheidelijke bondgenoten in het avontuur van 'Au Cœur de Lacuisine'.

Ze komen allebei uit Vlaanderen. Hij volgde les aan de beroemde hotel-school 'Ter Groene Poorte' (Brugge) en zij liep school in Geel. Ze ontmoetten elkaar toen ze allebei in dezelfde zaak werkten. *"Ik heb altijd gewerkt alsof het voor mezelf was, zonder mijn uren te tellen. Als de klant*

tevreden is, dan ben ik dat ook!" verklaart Ronny.

Enkele jaren lang werkt Ronny in verschillende zaken, soms als maître d'hôtel, maar zonder ooit de voeling met de keuken te verliezen. Hij smakt echter meer en meer naar de rust van het platteland. In 2004 gaat hij aan de slag in een restaurant in de streek van Florenville. Eerst wil hij het terrein wat aftasten. Het duurt niet lang tot hij valt voor de charmes van de Gaume (en van de Gaumezen). Een paar maanden later verhuist het hele gezin. De kinderen, een meisje en een jongen, zijn nog klein. Ronny wil dat ze opgroeien in een Franstalige omgeving. Alles loopt gesmeerd ...

We schrijven 2011 als het gezin een andere koers gaat varen. Ver trekken ze niet, want ze houden van die Gaume, de Semois. Ronny en Christel willen de sprong naar een eigen zaak wagen. Toevallig staat het lege 'Au Cœur de Lacuisine' te koop. Ze richten de ruimtes in tot een gezellig restaurant, waarop Christel haar smaakvolle stempel drukt. Zes comfortabele kamers vullen de aangeboden service aan.

Maar het draait hier vooral om de gastronomie! Van in het begin kiest Ronny voor een vernieuwend concept, dat al snel aanslaat bij een trouw publiek. Op de kaart staan tien gerechten: twee vegetarische, vier met vis en vier met vlees. Elk gerecht kan worden geserveerd als voorgerecht of als hoofdgerecht. Iedereen stelt zijn eigen menu samen, in een onklopbare verhouding tussen prijs en kwaliteit. De kaart

verandert tien keer per jaar, bijna elke maand dus. Zo leren de gasten telkens nieuwe smaken kennen en blijven ze dus terugkomen. Sommige verschijnen elke week, andere komen van ver. De faam van Au Cœur de Lacuisine gaat dan ook tot ver over onze grenzen!

Hoe werkt de toekenning van een Bib Gourmand? *"Wat ik ervan weet, is dat de Michelin-deskundigen eerst twee keer volledig incognito komen. Noch Christel noch ik hadden het trouwens door. Dan volgt een derde bezoek, ook zonder aankondiging vooraf. Maar die dag had ik gezien hoe een klant tussen elk gerecht notities nam. Na de maaltijd stelde de klant/deskundige ons enkele vragen, vroeg hij om de keukens te zien en gaf ons een positieve mening over zijn eten ... We werden trouwens nooit zelf op de hoogte gebracht dat we een Bib Gourmand*





Andere afspraken voor LEVENSGENIETERS

01>30/04 - Bouillon
Gastronomisch foreelfestival

28/04>01/05 - Bomal-sur-Ourthe
Feest van de Beaujolais

06/05: Een culinaire nacht in
Fourneau Saint-Michel

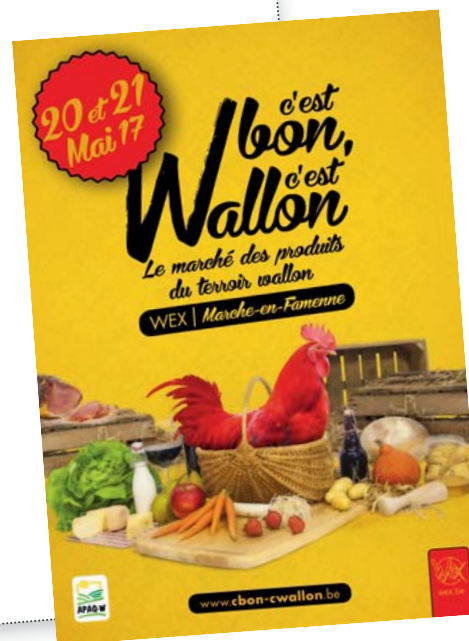
13>14/05 - Durbuy - Weekend zeeproducten
proeven

20>21/05 - WEX - Marche-en-Famenne
Het is lekker, het is Waals

27>28/05 - Arlon
Maitrankfeest

Info's:

WWW.LUXEMBOURG-BELGE.BE



*hadden gekregen. We be-
seften het pas toen vrien-
den ons feliciteerden en
kranten ons belden op de
dag dat het in de pers be-
kend was gemaakt!”.*

Ronny en Christel zijn in de
wolken. Ze hadden nooit
durven dromen van deze
Bib Gourmand. Maar onze
chef werkte hard en droom-
de er toch stiekem van. De
Bib beloont op de eerste
plaats de finesse, de crea-
tiviteit en de kwaliteit van

de gerechten, maar de prijs
voor een driegangenme-
nu mag nooit boven de 37
euro gaan. Ook het origine-
le concept en de aansteke-
lijke, joviale gastvrijheid van
de familie Bosmans konden
op bijval rekenen. Het echt-
paar kent zijn vaak door en
door en beoefent het met
hart en ziel. Een plek die het
ontdekken meer dan waard
is, voor al wie ze nog niet
zou kennen.



Lacuisine – B3

AU CŒUR DE LACUISINE

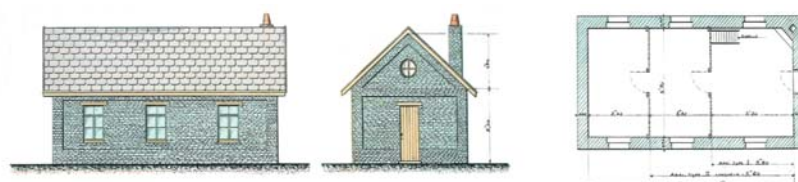
rue du Fond des Naux 7
B-6821 Lacuisine (Florenville)
+32 (0)61 51 39 92
info@aucoeurdelacuisine.be
www.aucoeurdelacuisine.be



HET ARDENS GEHEUGEN

Tekst: **Pascale Ghislain** en **Bertrand Petit**

De gîte 'L'Escapade' in Porcheresse



DE 'MAISONS DU COMITÉ'



Op uw wandeling door schilderachtige dorpen zoals Rossignol, Anloy, Maissin, Porcheresse, Herbeumont komt u ze zeker tegen, die vreemde huisjes met het letterwoord CSAL en het jaartal 1915 op hun gevel. Zoals de datum al verklapt, gaat hun geschiedenis terug tot de Eerste Wereldoorlog!



InTintigny

Van "Maison du comité" tot schuur in Anloy

Tijdelijke maar duurzame huizen

Ze werden allemaal opgetrokken volgens hetzelfde rudimentaire grondplan: een vloer van aangestampte aarde, een lange, smalle woonkamer op de benedenverdieping, geen sanitair, een mezzanine boven, meestal zonder kelder of zolder. De bakstenen lijsten van de deuren en ramen maken ze heel herkenbaar aan de buitenkant. Het bakhuis dat als model diende, kunt u nog gaan bekijken in Porcheresse.

Deze huisjes zijn dus ontstaan in een donkere periode van de twintigste eeuw: de Slag der Grenzen, die hier van 20 tot 24 augustus 1914 woedde. Het treffen tussen de Franse en de Duitse soldaten is erg gewelddadig. Veel dorpelingen zien hun huis in de vlammen opgaan. Ze zijn alles kwijt. Om dergelijke slachtoffers onderdak te geven, zet een Nationaal Hulp- en Voedselcomité meteen een actieplan op in 1914. Dit omvat onder meer de bouw van voorlopige huisjes. Voor Luxemburg wordt architect Dothée uit Herbeumont onder de arm genomen. Apart voor onze provincie is het belang dat gehecht wordt aan het respect voor de regionale stijl en het gebruik van plaatselijke materialen. De huisjes in kwestie worden niet op de bestaande funderingen van het vernielde huis opgetrokken, maar ernaast omdat het de bedoeling is om dit later opnieuw op te bouwen.

Een nieuwe bestemming

Deze getuigen van het verleden zijn niet erkend als historisch monument. Sommige bleven bewaard, andere werden afgebroken of verbouwd, naargelang de wil van hun eigenaar. Een aantal zijn nu charmante landelijke vakantiewoningen, zoals in Porcheresse: *"We hebben de authenticiteit van het oorspronkelijke huis zoveel mogelijk willen bewaren"*, vertelt ons **Lucien Collin-Davreux**. *"We hebben trouwens stevig opgebokst tegen stedenbouw om dat historische cachet te mogen behouden. De huurders zijn vaak aangenaam verrast als ik het verhaal vertel. Deze 'oorlogshuisjes' zijn zonder enige twijfel een meerwaarde voor het toerisme in Porcheresse... En we merken ook dat sommige huurders de borden langs de 14-18 route in het dorp vol aandacht lezen."*



Lucien Collin-Davreux



Mooie renovatie in Anloy

De huizen van het 'CSAL' of van Koning Albert

De bouw van deze stenen huisjes vanaf 1914 moest niet alleen tientallen dakloze mensen een dak boven het hoofd geven, maar moest ook werkloze arbeiders aan de slag doen gaan en deportatie vermijden. De 'maisons du comité' mogen echter niet verward worden met de noodwoningen van het Koning Albertfonds die na de oorlog werden gebouwd en de tand des tijds minder goed doorstonden. De meeste zijn inderdaad opgetrokken uit hout, met prefabricagetechnieken om ze daarna weer af te breken en het materiaal te hergebruiken.



Noodhulp na de veldslag



Lucien Collin en Johan Jacquet, van de dynamische VZW Porcheresse 2014, doen ons het verhaal van het vuurgevecht van de Duitse soldaten die in Porcheresse in een hinderlaag liepen: *“Op 22 augustus trekken twee Duitse legereenheden op naar Porcheresse. De ene komt uit Gembes, de andere uit Daverdisse. Midden in de nacht gaan ze elkaar te lijf in het hart van het dorp. Zo lopen ze blindelings in de val van de Fransen, die twee dagen eerder waren aangekomen, net op tijd om een strategie te bedenken om te ontsnappen aan een fataal treffen met de vijandelijke troepen, die duidelijk in de meerderheid waren. In het donker lokken ze de Duitsers en plooiën dan snel terug op Bouillon. De Duitsers denken nog altijd dat ze voor de vijand staan en schieten op hun wapenbroeders. Om geen ruchtbaarheid te geven aan de zaak, verzamelen de Duitsers de lichamen van hun eigen soldaten en steken alles in brand.”*

Het neutrale België had geen bijzondere noodmaatregelen gepland. Het verwachtte niet om verwikkeld te geraken in de gewapende conflicten. De Belgische regering zat in Le Havre, ver weg van alle gebeurtenissen. Alle hulp zal van de burgers moeten komen. In Luxemburg beslissen notabelen om de slachtoffers te helpen. Het ‘Brave Little Kingdom’ krijgt de eerste internationale humanitaire hulp in de geschiedenis. En u zal begrijpen waarom deze ‘maisons du comité’ ook Amerikaanse huisjes genoemd worden.

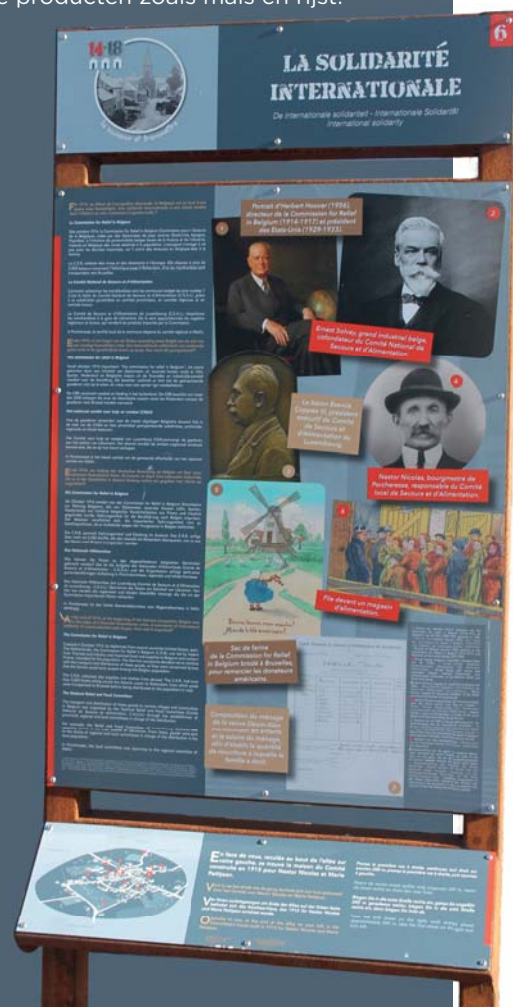
NHVC en CSAL: een binnenlands netwerk voor onderlinge hulp

In Brussel richten prominenten van de financiële wereld en de Belgische industrie, onder impuls van Ernest Solvay en Emile Francqui, het Centraal en vervolgens het Nationaal Hulp- en Voedingscomité (NHVC) op. Er wordt een web gewoven met elke provincie en vervolgens met elke plaats. Het Luxemburgse comité CSAL (Comité de Secours et d’Alimentation du Luxembourg) wordt als één van de eerste opgericht onder voorzitterschap van baron Goffinet, omdat de provincie zo zwaar getroffen was. Het Luxemburgs provinciaal comité was opgedeeld in 17 regionale comités die op hun beurt lokale comités bevoorraden. In 1915 krijgt het CSAL 600.000 frank om zijn noodwoningen te bouwen. Maar de schaarste dreigt. De bevoorrading moet van buiten komen en de hulp van de neutrale landen zal de redding blijken te zijn.

Internationale solidariteit

De Verenigde Staten, Spanje en Nederland roepen in oktober 1914 de Commission for Relief in Belgium in het leven. Deze C.R.B. zal het

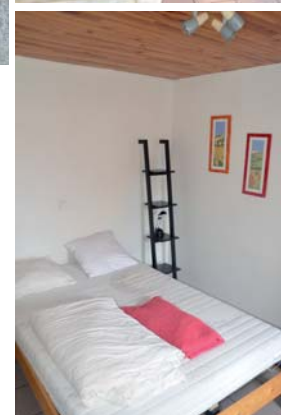
geteisterde België en Noord-Frankrijk van voedsel voorzien. Maar dat gaat niet van een leien dakje. De haven van Antwerpen, waar alle importgoederen aankomen, was tijdens de bezetting gesloten. De Britten hadden de zeeblokkade afgeroepen om Duitsland en zijn bondgenoten te verzwakken. De goederen die op de internationale markten worden vergaard, zullen per schip naar Rotterdam worden gebracht. Wel 2000 boten varen uit. Van daar worden de producten met vrachtwagens naar België gevoerd. Om het project in goede banen te leiden, moet voortdurend onderhandeld worden met de bezetter en het Foreign Office. Drie diplomaten van de eerder genoemde landen waarborgen de integriteit van het noodcomité. Onder hen Herbert Hoover, de toekomstige president van de Verenigde Staten, die toen als Amerikaanse ingenieur in Londen woonde. Hij zal de leiding van het C.R.B. op zich nemen. Een kleine anekdote ... onze Ardenneren maken voor het eerst kennis met nieuwe producten zoals maïs en rijst.



Ideaal voor een verblijf in onze geschiedenis!

Porcheresse heeft 21 'maisons du comité', waarvan er drie tot een vakantiewoning werden verbouwd:

- **GITE "L'ESCAPADE"** (p. 62-63)
rue de Fontenelle, 25
www.gite-lescapade.be
- **GITE "MODAVE"**
rue Culot de Lahaut, 68
+32 (0)478 27 54 88
- **GITE "LES PENSÉES SAUVAGES"**
rue du Chenai, 48c
<http://users.skynet.be/lespenseessauvages>



"Ik heb het originele uitzicht van het 'maison du comité' maximaal bewaard bij de verbouwing", stelt **Thierry Modave** (Gite Modave). "Ik heb trouwens de vertrekken op de benedenverdieping niet verhoogd. Aan de zolder werd niet geraakt en de houten balken dateren uit de Eerste Wereldoorlog."

Om meer te weten ...

➤ Porcheresse en Ardenne pendant la guerre 14-18

Deel I - La bataille

Deel II - La reconstruction

Deze publicaties bevatten foto's en andere archiefdocumenten die verband houden met de trieste gebeurtenissen tijdens de Grote Oorlog en de heropbouw met staatshulp, maar ook dankzij de moed van de inwoners.

Te koop voor de prijs van 18 €/nr. in het Klompenmuseum en bij het Syndicat d'Initiative van Daverdisse.



➤ "Traces et Mémoire - 14-18" Geïllustreerde gids en kaart

Verkrijgbaar bij de FTLB. De gids (FR) is niet meer verkrijgbaar maar gratis te downloaden.
www.luxembourg-belge.be



De klompenindustrie

Begin twintigste eeuw wordt Porcheresse een dorp van klompenmakers. In 1900 vervaardigt bijna 70% van de mannelijke bevolking klompen, in hoofd- of in bijberoep. In 14-18 schiet het CSAL deze nijverheid te hulp met een bestelling van duizenden klompen die het in heel België zal verdelen.

Het klompenmuseum van Porcheresse toont onder andere de verschillende productiefases van het maken van klompen zodat de herinnering aan deze ambacht in leven blijft.



KLOMPENMUSEUM

rue de Graide, 112
B-6929 Porcheresse (Daverdisse)
+32 (0)61 50 33 70

<http://museedusabot.jimdo.com>

Herinnerings- toerisme

Samen met haar echtgenoot en enkele vrijwilligers legt **Marie-Thérèse Pipeaux** zich al vele jaren toe op de herdenking van de oorlog 14-18. Haar zorgvuldig onderzoek zit er waarschijnlijk voor iets tussen dat Anloy als martelaarstad werd erkend. *“Een tien-de van de bevolking van Anloy verloor het leven in augustus '14, waaronder mijn overgrootvader Joseph Barras die dodelijk gewond werd door de scherf van een obus. Voor al die families en ook in nagedachtenis van de soldaten op onze begraafplaatsen, wou ik er alles aan doen om te vermijden dat die feiten in de vergeetput zouden belanden.”*

De ‘maisons du comité’ herinneren dus aan een tragische tijd. Maar ze getuigen ook van de onderlinge hulp uit de hele wereld, toen België zwaar te lijden had onder de oorlogsgruwel. Met de hulp van bewaarders van het geheugen wordt deze geschiedenis doorgegeven aan de nieuwe generaties. Dat deze huisjes vandaag nog een toekomst hebben, is een beetje te danken aan hun inzet om ze een nieuw leven te geven.

Een beetje verder ...

Oorlogsmuseum in de Gaume

De Slag der Grenzen van augustus 1914 is niet goed bekend bij het publiek en zelfs niet bij de specialisten van de Grote Oorlog.

Het museum van Latour, in de gemeente Virton, is het volledigste over het onderwerp. Het werd gerenoveerd in het kader van de herdenkingen 2014 en huisvest een fraaie collectie voorwerpen die het verhaal doen van het korte maar gewelddadige treffen in Belgisch



Mr. en Mvr. Pipeaux van Anloy



We wilden eindigen met de aanbevelingen van de voorzitter van de stuurgroep ‘Commemorer 14-18’ en docente aan de UCL **Laurence van Ypersele**, voor dragers van projecten in het herinneringstoerisme:

“dat er geen andere doeleinden zijn dan het doorgeven van humanistische waarden: respect voor het internationaal recht, voor de mensenrechten, de waarde van het individuele leven”

Onze Luxemburgse historische kringen en verenigingen werkten en werken er hard aan. De 14-18 routes zullen zeer zeker de verbazende herinneringen aan die hartverwarmende collectieve solidariteit weer extra onder de aandacht brengen. Om vandaag meer dan ooit goed over na te denken!

Er werden **14-18 ROUTES** uitgestippeld met de medewerking van de historicus Rémy Pierlot, van de **stichting MERCI** (Maison Européenne pour le Rayonnement de la Citoyenneté).

- **ANLOY**: didactisch parcours van 8 km.
- **PORCHERESSE**: historische wandeling 14-18 van 2,3 km door het dorp.
- **ROSSIGNOL**: lussen van 7 of 9 km, door de bossen en het dorp.

www.lamerici.be
www.commemorer14-18.be

MANHAY: een ‘maison du comité’ op het circuit van de twee oorlogen.

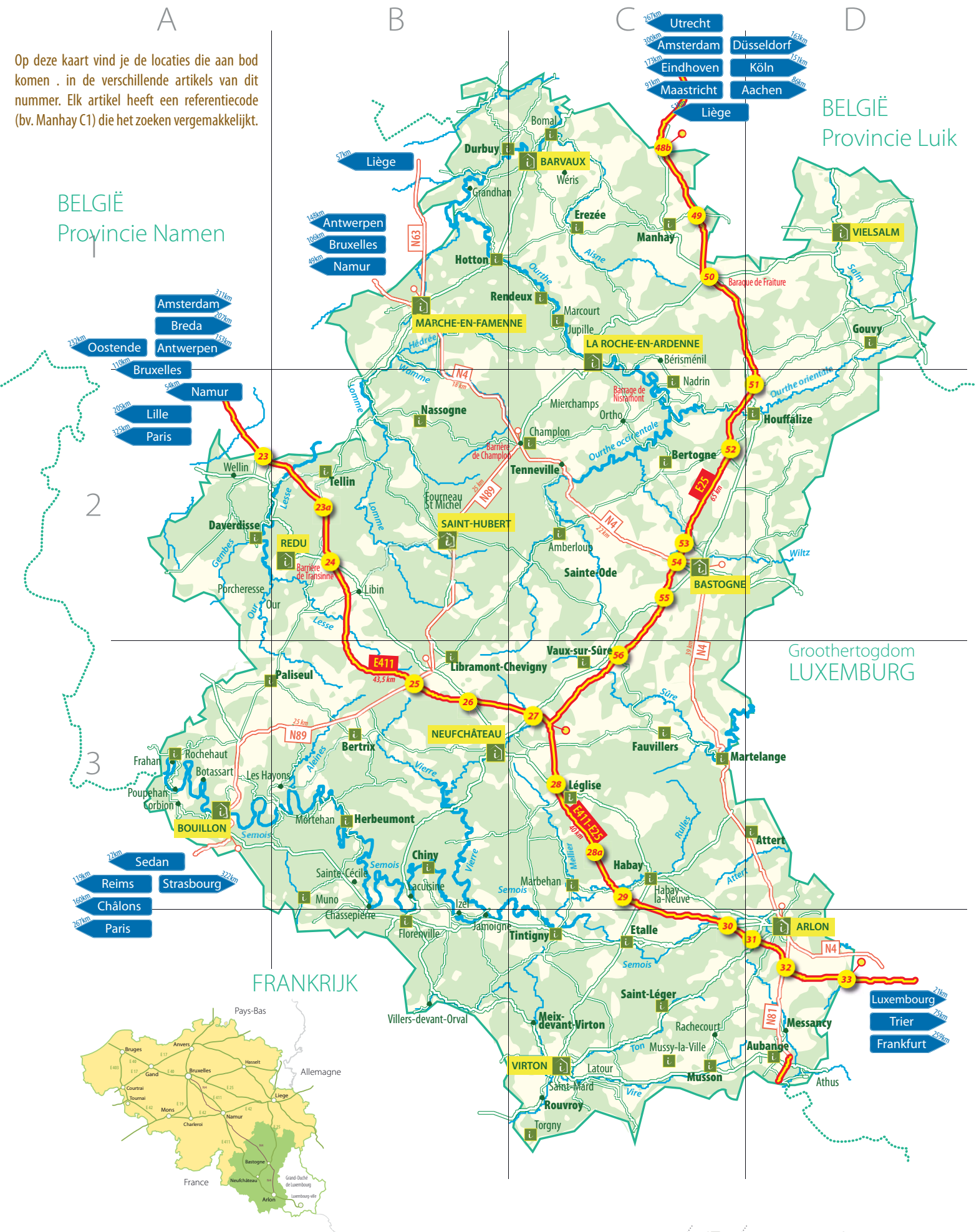
www.manhay1418.be



Luxemburg, eind augustus 14. Deze bloedige ontmoeting tussen Franse en Duitse soldaten zal gevolgd worden door de slachting van burgers en de bezetting van België vier jaar lang.

MUSÉES DE LATOUR
rue Baillet-Latour, 24
B-6761 Latour (Virton)
+32 (0)63 57 01 15
+32 (0)63 57 96 64
www.musees-latour.be

Op deze kaart vind je de locaties die aan bod komen . in de verschillende artikels van dit nummer. Elk artikel heeft een referentiecodel (bv. Manhay C1) die het zoeken vergemakkelijkt.



IN HET VOLGENDE NUMMER

.....

KOREN OP ONZE MOLEN

BLIKVANGER

We gingen op stap door de velden van de groene provincie, om de reis van graan tot brood af te leggen. Onderweg kwamen we landbouwers en molenaars tegen, bakkers en ambachtslieden en ook vrijwilligers met een passie. Het ging van Torgny naar Cherain, van La Fosse naar Hamawé. Volg ons op deze route van tradities en smaken.

BLIK OP DE ARDENNEN, VAN HOOG BOVEN SAINT-HUBERT

Het vliegveld van Saint-Hubert brengt ons in hogere sferen om de Ardennen te bewonderen zoals het hoort. Zweefvliegtuigen, helikopters, luchtballonnen ... Een ontmoeting met commandant Manu Litt van het 'Centre National de Vol à Voile', het team van Fly Evasion en het hotel-restaurant Les 100 Ciels, die ons originele formules voorstellen.

EEN MOOIE BOSWANDELING IN DE GAUME

Vertrekken vanuit Croix-Rouge, dichterbij de geheimen van de spelonk waar feeën wonen (Trou des Fées), verder door het bos lopen tot aan de vallei van Laclaireau, een natuurreservaat met een uitzonderlijke biotoop ... Ontdek dit bosparcours van 8 km, dat voor iedereen toegankelijk is, met het gezin, te voet, op de fiets of met de kinderwagen!

DE MOOISTE DORPEN VAN WALLONIË

Er zijn mooie stukjes paradijs te ontdekken, te voet, op twee of op vier wielen. Deze dorpen kunnen bogen op een uitzonderlijk erfgoed en worden bewoond door mensen die oprecht van ze houden en graag vertellen hoe fijn het leven er is.

